ДОККХИЙЧА ТОЛАМАШЦА НАКЪА ГІО КПСС XXII СЪЕЗДА

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 80 (2601) | Ера, 5 октябрь 1961 шу. | Мах 2 кеп.

Новкъостага Отто Вильгельмович Куусиненага

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетон СССР-а Министрий Советон дІайха моаршал лу Хьона, сийлахь-воккхача Ленина тешамерча ученика, Советски Союза Коммунистически партен дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламен воккхача деятела Хьа дезткъа шу дузача дийнахьа.

Хьай деррига сакхетамера вахар Іа дІаденнад болхлой класса гІулакх бахьан помещикийн капиталистийн низ-Іоткъама духьал лоаттабаьча къовсама. Партийнин паччахьалкхени балха ерригача посташка Хье кхо ца веш, беррига Хьай низ, Хьайна ховр, Хьай вахара йоккха опыт Іа дІа а еннай, дІа а лу коммунизма сийлахь-доккхача гІулакха.

ЦІенача дег чура лов тхона, тха дукха веза доттагІеи новкъости Отто Вильгельмович, Хьо дуккхача шерашка могаш-маьрша вахилгеи къахьегамхой иraз бахьан Іа беркате къахьегилгеи.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

СССР Министрий Совет

Новкъоста О. В. Куусинена Социалистически Къахьегама Турпала цІи яларах дола СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

КПСС ЦК Президиума члена, КПСС ЦК-а секретара новкъоста О. В. Куусинена ваьча дийнахьа денз дезткъа шу дизарца дувзаденна, Коммунистически партенеи Советски паччахьалкхеннеи цо даь доккхий денал дола гІулакхаш белгал а доахаш, новкъоста Отто Вильгельмович **Куусинена Социалистически Къахьегама Турпала** цІи лойла, Ленина ордени «Серп и Молот» яха дошо медальи а луш.

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1961-ча шера 2-гІа октябрь.

ХЬАЖКІАШ— ПАЧЧАХЬАЛКХЕН АМБАРАШКА!

1961 шера 4 октябре кийчъяра районаша кхаччалца хьажкІаш кхоачашъяь задани (процентащца)

Наурски	102	Каргалински	61,3
Курчалой	82,1	Сунженски	43,6
Надтеречни	80	МагІалбика	38,4
Первомайски	77,3	Гудермеса	31,3
Грозненски	74,8	Шаьла	26,9
Ачхой-Мартана	72,6	Наьсарен	9,5
Урус-Мартана	67,2		
Шелковской	67,2	Ерригача а республике	48,7

ДАДАЕВА БОЛАМАХ

КПСС XXII-ча съезда сийна социалистически яхье а ваьнна Курчалой района XX-ча партсъезда цІерахча колхоза тракториста Ломалиев Іале ший комбайнераца «Самашкинский» совхоза комбайнера I. Дадаева дІадоладаь гІулакх хьал а лаьца, хьажкІаш чуэцача дика болх бу.

«Беларусь» яхача трактора ККХ-3 яха комбайн тІехьа а йийза, эггара хьалхарча дийнахьа 2,5 гектар мара хьажкІаш чуэцанзар цар агрегато. Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа ДТ-54 яхача трактора тІа болх бе волавелар Ломалиев.

ТІаккха дийнахьа 6—7 гектар хьажкІаш чуэцар механизатораша. Цунах кхоачам ца беча комбайнера Х. Умаевеи тракториста I. Ломалиевеи лаьрхІар шоай хьокхам кхы а лакхбе. 8 гектара тІара хьажкІаш чуийцар.

ХІанзале 150 гектар хьажкІаш чуийцай говзача механизатораша, заготзерно пункте дІачуеннай 30 тонн.

Н. СЕРГЕЕВ.

Наурций къахьегама толам

Съезда хьалхарча социалистически яхье Наурски района кхай тІарча болхлоша къахьегама толам баьккхаб — республике эггара хьалха кхоачашъяьй хьажкІаш кийчъяра плани цу хьакъехьа тІаийца лакхара социалистически декхараши. ТІаийцача декхарел совгІа паччахьалкхен амбарашка чуьхкай ялата хьалхара тоннаш.

ХьажкІаш паччахьалкхенна дІахо а дІалуш латт. Съезда сийна къахьегама совгІаташ кийчдеш ба наурцаш.

Шалински шекар доаккха завод хьалъе болабеннача эггара хьалхарча дийнахьа денз цига болх беш я Серезетдинов Бориса кулгалду штукатурий бригада. Хьинаре къахьегарах коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цІи яьккхай цо. Комсомольски стройка укх деношка хьалъяь йистебаргба мехкарий. Массехк ди даьлча болх бе йоалалургья завод.

СУРТА ТІА: (лакхехьа) коммунистически къахьегама бригада членаш В. Шевцова, Б. Бирюкова, (лохехьа) Н. Толкушкина, А. Голикова, М. Тайсаева.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ПЛАН КХОАЧАШ А ЯЬ...

Йоккха къахьегама котало яьккхай Сунженски района «Победа» яхача колхоза къахьегамхоша. Ханал хьалха паччахьалкхенна хьажкІаш дІаялара план кхоачаш а яь 4 октября кхаччалца Даьхенна планал совгІа дІаеннай цар 1165 центнер хьажкІаш.

Дика хьийкъа хьажкІаш чуэцаш яр ККХ-3 яха комбайнаш. «Из бахьан долаш къахьегама овсарле лакх а лу, балха низ кІезигагІа а эш», — йоах колхоза воккхагІа волча агронома нов. А. В. Тимошенко.

Бригадашта юкъе къахьегам дика вІаштІехьа а баьккха, звеношта юкъе шерра социалистически яхь а йоаржаяь, колхозера къахьегалург мел вола саг балха ара а ваьккха, карагІдаьлар из толам баккха.

ХьажкІаш чуэцара балхаш сихденнача хана, хІара денна 120 тонн хьажкІаш дІалора колхозо. ХІанз чуэца езаш юхейисараш 200 гектара тІара хьажкІаш мара яц. ХьажкІаш чуэцача дика къахьег комбайнераша нн. Трибунцова, Коннова, Жидкова, Умарова. Шоашта дийнахьа оттаяь балха нормаш кхоачаш а тІехкхоачаш а ю цар.

ХьажкІаш чуэцача колхоза доккха новкъостал ду Грозненски нефтяной института студенташа. Нов. Джамбикиева кулгалдеш йолча группо 4 дийнахьа 47,5 центнер хьажкІаш чуийцай, вешта аьлча хІара саго 600 килограмм совгІа.

Колхозо тІаийца декхараш кхоачашдара гІулакха чІоагІа лоархІам болаш хилар колхоза партийнин комсомольскии организацеша къахьегамхошта юкъе баь боккха агитационно-массови хьехамеи болх. Бригадашка арайоахаш къахьегама листокаш я, лекцеш еш, массайолча звенога дІакхачийта хиннай планаши декхараши, хІара звеной участке хьалтеха паспорташ да.

ХьажкІаш чуийца йоалаш латтача укх тІеххьарча деношка машинашца, вордашца, тракторашца Даьхен амбарашка ца хаддаш дІаувзаш латт дошув санна йола хьажкІаш.

О. КОДЗОЕВ, (тха собкорр.).

Творчески организаце болхлой совещани

Укх деношка КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдело вай республикерча творчески организацей болхлой совещани йир. Цига дакъа лаьцар писателаша, поэташа, композитораша, художникаша, иштта кхыбараша а. Совещани хетаьяр КПСС XXII съезда сийна творчески организацеша яьча кийчонна.

Семилетка кхоалагІча шера вай республикерча писателашта, поэташта, композитораша, иштта кхыболча искусства болхлошта хьалхашка латта декхараши, хІаьта укх тІеххьарча шерашка цар баь болхи бийцар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитела нов. Х. М. Куркиевас.

Цул тІехьагІа къамаьлаш дир композитораша нн. Речменске, Халебске, гІалгІай поэта, иллиалархочо нов. Хамхоева, филармоне художественни кулгалхочо нов. Байкова, Нохч-ГІалгІай Іилма-тохкама истореи, меттеи, литератураи института директора нов. Саламова, писатела нов. Музаева, республика культура министра нов. Татаева.

Цар массанеша а къаьстта белгалдаьхар композиторий Союза отделене, писателий Союза отделене балха юкъера дуккха кхоачамбоацараш, уж дІадахара наькъаш а дийцар.

КПСС XXII-ча съезда дикача совгІатаца накъа баха кийчлуш ба республикерча творчески организацей болхлой.

ДЕРРИГАЧА МЕХКАРА ДАЬКЪАЛА ХОАМАШ

ЛЕНИНГРАД. Къахьегама овсарле лакхъеш 1963 шерарча доазонал а тІехбаьннаб Ленина города ткъаь итт фабрика текстильщикаш. Планал совгІа даьд цаІи ахи миллион метр кІада, 600 эзар пара кхалнаьха а маІача наьха а пасташ, 300 эзар трикотажни хІама.

КОМСОМОЛЬСК-на-АМУРЕ. Коммунистически къахьегама коллектива бригадира каменщика Николай Щеглова лента хоададу: города художникий произведеней выставка хьайийлай. Из хетаю парте XXII-ча съезда. Выставке оттадаь бІаь гаргга сурт да. Цхьан сурта тІа да художника Я. Куриленко даьккха Николай Щеглова портрет. Выставка йолча залашка зрителашта кІезига гац шоай мехкахой — семилетка турпалаш.

Советски Союзе гІолла

КАЛМЫЦКИ АССР

Планал 2,5-зза дукхагІа ялат дехкад

КПСС ЦК-а январски Пленума решенеша дог гІоз а даьккха, вай дукха езача Коммунистически парте XXII-ча съезда накъа а болхаш, Калмыцки АССР-а юрта боахама къахьегамхоша толамца кхоачашдаьд паччахьалкхенга ялат дохка тІаийца декхараш.

Цхьоалаг1а октябрь тІакхоачаш паччахьалкхен амбарашка чутессад ийс миллиони ткъаь кхойт эзари пунт ялат, е 2,5 шера планах доагІа ялат, цунах 4,9 миллион пунт кІа, е планал шозза дукхагІа.

Колхозашеи совхозашеи шоаш йизза Іалашъяьй гурахьа ювча а 1962 шера бІаьсти юврг1олча а культурай фуца, хьайбашта даа кхоачам хиллал ялат дІаоттадаьд, трудоденоех колхозхоштеи премеех совхозий болхлоштеи дІадала ялат къоастадаьд. Кхы тІа йохкаргья ялх бІаь эзар пунт хьажкІаши ткъаь шийтта эзар пунт борци. Паччахьалкхенга ялат дохкара план дикка тІехкхоачашъяьй Сарпински, Яшалтински, Городовиковски, Приютненски, Целинни, Яшкульски, Приозерни районий колхозашеи совхозашеи, хІаьта иштта №№ 108,4 йолча совхозаша, «Пролетарская Победа», «Путь к коммунизму» яхача колхозашеи кхы дукхача боахамашеи.

Республика юрта боахама къахьегамхоша хІанззехьа а йоакхо ю хьатІадоагІача шера дукхагІа ялат даккхара. Толамца дІадувш латт гурахьа дув ялат, оахаш латт зяба лаьтта. Тха лаьтташка гурахьа дув ялат дика хьувкъаш хилара терко а яь, 20 эзар гектар дукхагІа дІадуврг да гурахьа дув ялат.

Юрта къахьегамхоша къовсам лоаттабу дІахо а юкъара хьайбаш дебадара тІехьа. Паччахьалкхенга тхаи фуаши дохка шера йоагІа план а дулхи шуреи йохка ийс бетта йоагІа планаш а кхоачашъяьй республико. Шера йоагІача планал совгІа шу йистедаллалца йолча хана йохкаргья эзар тонн шура, 1,5 миллион фуъ, 300 тонн тха. Хьайбаша дика Іа доаккхаргдолаш кийчо еш латт.

Калмыцки АССР къахьегамхоша тешам лу Советски Союза Коммунистически парте ленински Центральни Комитета, Советски правительствана, Никита Сергеевич Хрущева шийна Коммунистически парте XXII-ча съезда баха мабоаггІара накъа баха шоаш кхы а чІоагІагІа къахьегаргхиларах.

МГУ ШОЛЛАГІА ОЧЕРЕДЬ

МОСКВА, 2 октябрь. (ТАСС). Ленински лоамашка хьалъе лерхІ Ломоносова цІерахча Московски паччахьалкхен университета шоллагІча очереда зданей комплекс.

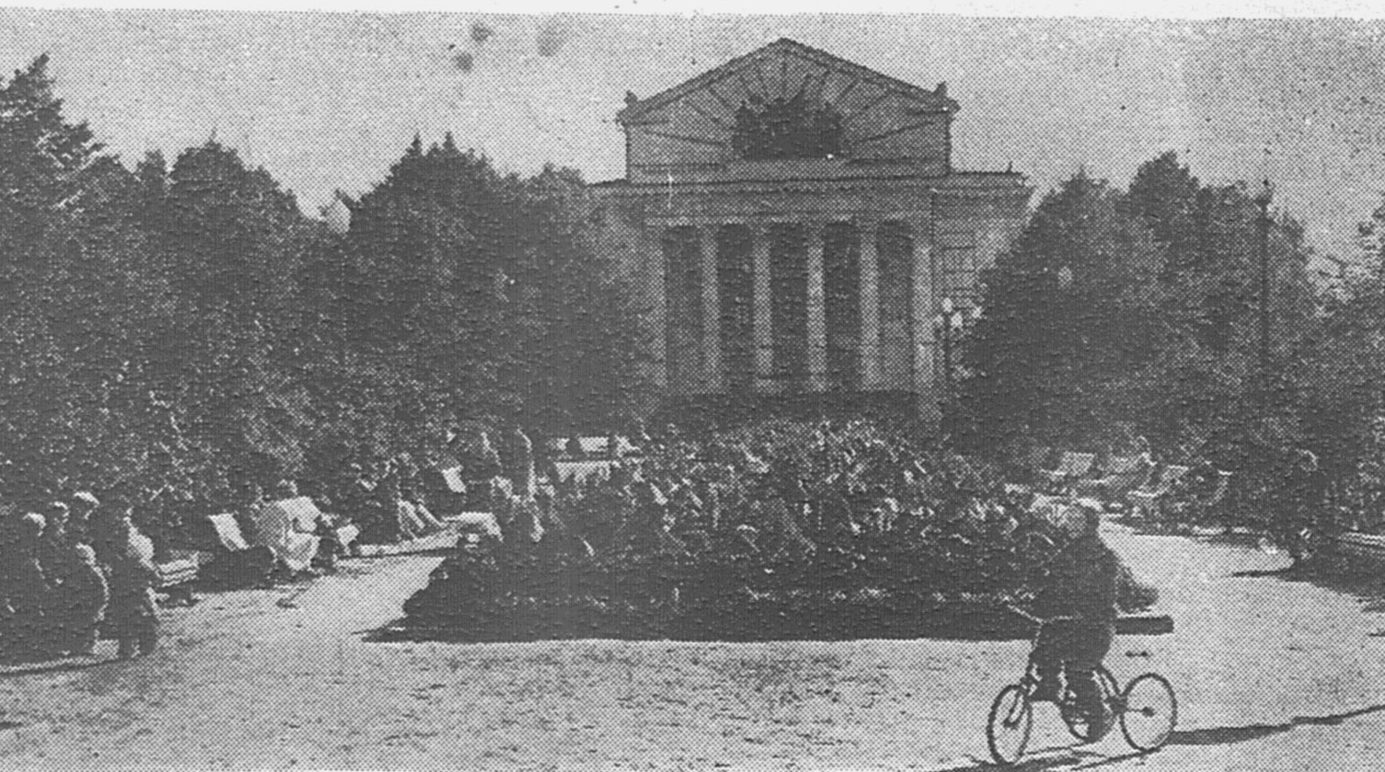
Пхезза вІаштІара яь дешара ши здани хьалъергья МГУ территоре къулбехьен-малхбоален даькъ тІа. Цу зданеех дІакхетаргья лекционни аудитореша йола цхьайола корпусаши хІаране чу 200 эзар том хургдола дешара пособей ши библиотека, МГУ керттерча здане малхбоалехьа царех дІакхетаргья Іилма библиотека диазза вІаштІара даьча цІеной корпус.

9 БЕТТА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

КИЕВ, 30 сентябрь. (ТАСС). КПСС XXII-ча съездеи Украина Коммунистически парте XXII-ча съездеи сийна социалистически яхь а йоаржаяь, валовой продукци яккха 1961 шера 9 бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй республика промышленни предприятей коллективаша, хІаьта керттерча дукхагІа йолча хІамай хьакъехьа — 27—28 сентябре.

Республика промышленносто тІехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план. Къахьегама ди лоацдаь доллашехьа соахка цу ханарчул 8 бетта 4 процент дукхагІа лакхъеннай из. Цхьан сахьата беча балха овсарле цу хана чухь 9 процент лакхъеннай.

Укх шера 8 бетта арахецача промышленни продукцега дІабода мах лохбара план а иштта тІехкхоачашъяьй, планал совгІа рузкъан кхом баьб.

МОСКВА ТАХАН. Журавлева майдан тІара телевизионни театр.
Б. Трепетова сурт. ТАСС фотохроника.

Еррига торонаш оарцагІъяха

Укх тІеххьарча деношка хьажкІаш чуэцилга чІоаггІа дІадоладеннад Наьсарен районе. Ерригаш а 4 эзар гектар хьажкІаш я «Назрановский» совхозо ялатийна лаьрхІа чуэца езараш, хІаьта хІанзалца чуийцараш 250 гектар я. Эггара хьалха хьажкІаш чуэца болабеннаб «Назрановский» совхоза Яндарерча отделене. Дика къахьег отделене цхьаболча болхлоша.

ХІара болхло декхарийла ва дийнахьа 400 килограмм хьажкІаш хьаяха. Бакъда дуккхача болхлоша шозза-кхозза тІехкхоачашъю из норма. Иштта, 1-ча октябре 1235 килограмм хьажкІаш яьхар Хашагульгов Бахьаудина. ХІаьта цу дийнахьа 6 соми 20 кепиги ахчеи а 29 килограмм хьажкІаши яьхар цо. Иштта дика къахьег Хашагульгов ИбрахІама а. ХІара дийнахьа норма кхозза тІехкхоачашъю Хашагульгов Махьмад-Салеи цун сесага Асинатеи. Духхьала 1-ча октябре кулг-кара 1395 килограмм хьажкІаш яьхар царех хІаране. Ала дезаш да баьча балхах хьажкІаш телара гІулакх районе оттадарца дуккха а дукхагІа нах кхашка арабувлилга.

Дика къахьег совхоза комбайнераша а. Царех ба шоай нормаш тІехкхоачашъеш бола комбайнер Даурбеков Умат-Гирии цунцара тракторист Даурбеков Башири, комбайнер Часыгов Татархани цунцара тракторист Котиев Дауди, иштта кхыбараш.

Дика хьувкъаьй хьажкІаш «Октябра 40 шу» яхача совхоза механизатораша а. Ше дІа а йийна, гІулакх а даь, дика хьийкъа 200 гектара тІара хьажкІаш чуэца волавеннав дикагІа вола механизатор Даурбеков Яхьья. Дика кхеяьй 30 гектар хулача ший участкера хьажкІаш Кусиева Зайдата. ХІанзале ше чуийцача 3 гектарах хІаране тІара юкъера лаьрхІача 150 центнер томараш тІехьа хьажкІаш яьхай цо.

Цу дуккхача дика хьокхамашта нийсса кхоачамбоацараш а дукха да районе. Эггара хьалха ала дезаш да болх во вІаштІехьбаьккха хилар. Яндарерча отделене хьажкІаш чуэцаш ККХ-3 яха 11 комбайн я хІанз, царех цхьаяраш пневматически тележкаш тІехьа йолаш я, вожаш кулг-кара йоассае езаш я.

— Надтеречни районе хьажкІаш чуэца со вахийтача лоацачa хана, — йоах комбайнера Мартазанов Микаила, — 95 гектар хьажкІаш чуийцар аз, хІаьта хІанз иштта къахьега, са вІаштІехьдалац. Са комбайно хьокха хьажкІаш Іойоассаеш ши йиІиг я. Уж кулг-кара хьажкІаш Іойоассаяь ханахьа балац. Комбайн сеца латта езаш хул. Иштта дувц цу отделенешкарча кхыча комбайнераша а.

Районе дац шодаш, ведараш, иштта кхыдараш. Из бахьан долаш ханнахьа йоттац хьажкІаш пункте дІаяхьа яьхка машинаш а. Иштта, 2-ча октябре Яндарерча хьатта шин сахьата машин ца йотташ лаьттар Наьсарерча АТХ шофер Евлоев Руслан. Геттара кІезига кхашка арабувл нах. Из ховргда укх цхьан масалах. Яндаре 800 гаргга цІа дах, хІаьта балха аравалац 100—150 саг мара.

Во оттабаьб кхашка агитмассови болх а. Лекцеш ешац, беседаш яц, деша газеташ, журналаш дац, къахьегама листокаш цхьанна а бригаде арахецац. Района кулгалхоша хІанз а тІехьа уйла яц механизаторашта даа хІама лоаттадара.

— 1-ча октябре, — йоах комбайнера Даурбеков Умат-Гире, — сайрийна 5 сахьат даьлча мара делкъийга дуа хІама данзар тхона. Комбайн юха а соцаяь хІама даа даха тхона маганзар...

Геттара во латт районе транспорта гІулакх.

Ала дезаш да транспорта хьакъехьа республикерча совхозий управлене кулгалхоша цхьаккха а новкъостал района ца делга. Республике дукхагІа хьажкІаш дІаюврех цаІ я Наьсарен район. Эггара тІехьа мара уж чуэца а йолалац из. КІезига новкъостал ду хьажкІаш лелаерашта Наьсарен АТХ-са а. Цига дукхагІйола машинаш еха латт. Хан-ханнахьа профилактически ремонт ца яр бахьан долаш хІанз капитальни ремонтах оттаяьй дуккха а машинаш. Нах цецбалла хІама да АТХ начальника нов. Костоева дІадоладаьр. Укх бехктокхамерча хана кхашка а ца йохийташ АТХ коа жагІа кхухьаш йоахкаю цо хІара денна 3—4 машин.

Комбайнаш а тракторащ а ехача сихха уж тоаяра гІулакх во вІаштІехьдаьккхад шинна а совхоза мастерскешка.

— Сона чІоагІа новкъа хилар, — йоах «Назрановский» совхоза токара Тумгоев СаІида, — 2 октябре еха хиннача комбайна оатхал хьае йиш а йоацаш тхоаш дисар. Тхога аьшк дац. ХІаьта тха дехарга ладувгІаш «Сельхозтехника» яхача республикански объединене кулгалхой а бац.

ХІара дийнахьа 600 тонн хьажкІаш дІатела езаш я Наьсарен район. Из декхар кхоачашдара кхы тІехьа а ца тетташ оарцагІбала беза Наьсарен района кулгалхой.

М. АХРИЕВ, (тха собкорр).

ПАРТИЙНИ ДЕШАРА ХЬАЛХАРА ЗАНЯТЕШ

Шаьлa район. Укх шера партийни дешара системе шоай политически сакхетам лакхбеш 1180 совгIа саг ва. Районерча дукхагIа йолча партийни организацеша дика кийчо яь дIадоладаьд партийни дешара керда шу. Пропагандистски балха опыт йола нах дукхагIа юкъеэзаб, дешара шу доладалалехьа лаьрххIа царца семинар яьй парте райкома пропагандаи агитацеи отдело.

Укх шера хьалхара занятеш дика чакхъяьлар «Джалка» совхоза цхьоалагIчеи пхелагIчеи отделеней юххьанцарча экономически школашка (пропагандисташ нн. Магомадови Фоменкои) Мескер-Юртарча 8 шера школерча коммунистически кхетама кружоке (пропагандист нов. Насуханов), иштта кхычахьа а. Цига ладувгIаш бараш берригаш занятеш тIа хиннаб.

Дика дIадоладаьд партийни дешара шу районе лоаман-кхалнаха лаьрхIа вIашагIъехкача политграмота 12 кружоко а.

Первомайски район. Дика кийчо яь чакхъяьхар укх шера партийни дешара система хьалхара занятеш Первомайски леспромхозе вIашагIъеллача КПСС истори Iомадеча кружоке (пропагандист нов. Иванов), «Заря» колхозерча политграмота кружоке (пропагандист нов. Хилдехароев), иштта кхычахьа а. ЧIоагIа уйла тIаяхийта кийчо яь йийшар цига пропагандисташа «Коммунизм — партеи советски халкъеи керттера де лерхIар да» яхача темах йола лекци.

Цхьабакъда, цхьайолча кружокашка занятеш ца хулаш йисай. Царех я райбольнице, Галашкински лесхозе вIашагIъехка кружокаш. Цу гIулакхо хьахьокх райкома пропагандаи агитацеи отдело а цу организацей юххьанцарча партийни организацеша а кердача дешара шера йоаггIача тайпара кийчо янза хилар.

Гудермеса район. Йиллача хана берригa ладувгIараш гулбелар «Гудермесский» совхоза шоллагIча отделенерча юххьанцарча экономически школе (пропагандист отделене управляющи нов. Ахмадов). ЧIоaггIa теркам тIабахийта ладийгIар цига хиннача 15 саго «Коммунизм — партеи советски халкъеи керттера де лерхIар да» яхача темах гIумкий меттала йийшача лекцега. (ЛадувгIараш берригаш а гIумкашха нах ба). Гойтара пособех пайда а эцаш дикагIа ладувгIараш дIакхетаргболча формах йийшар нов. Ахмадова ший лекци.

Иштта дика чакхъяьлар хьалхара заняти «Дружба» яхача совхоза центральни усадьберча конкретни экономика кружоке а (пропагандист нов. Головченко).

Грозненски район. № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозе вIашагIъеллай общественни наькъаца болх беш йола политпросвещене кабинет. Цу кабинето а совхоза партбюрос а ханнахьа кийчо йир укх шера партийнии комсомольскии дешара шу дика дIадоладара. Цудухьа дика чакхъяьлар ерригача кружокашка, семинарски группашка хьалхара занятеш. Царех я КПСС истори Iомаду школе вIашагIъелла семинарски группа (пропагандист нов. Брытикова), совхозерча юххьанцарча экономически школе (пропагандист совхоза керттера инженер нов. Золотарев), иштта кхыярашка.

Цига пропагандисташа шоаш йийша лекцеш республика, района, совхоза вахарца ювзаш йийшар. Укх шера 86 саг ва совхозе партийни дешара системе шоай кхетам лакхбеш.

Соахкарчул дукхагIа ба дешараш

Ши шу хьалха Ачхой-Мартана районе партийни дешара сете шоай идейно-политически кхетам лакхбеш 400 саг мара вацар, царех дукхха а дукхагIа бараш коммунисташи комсомольцаши бар, хIаьта укх шера партийни дешар Iомадеш ва района тайп-тайпарча предприятешкарчеи учрежденешкарчеи болхлоех, гIулакхерча нахах, юрта боахама специалистех ши эзар гаргга саг. ХьалхагIа цIаккха ца хиннача тайпара дукха ба коммунистащца цхьана политически дешар Iомаде безам бола парте боаца нах, промышленноста а юрта боахама а дикагIа бола болхлой.

ДIадахача шера дика болх беш хилар юххьанцара экономически школаш. Цу школашка Iомаеш йола теоретически материал шоай бригадий, отделеней, цехий балхаца айхха ювзаш Iомайора, цунца шоаш теоретически Iомадаьр практически чIоагI а деш, къахьегама овсарле лакхъяра торонаш гучайоахар. Из тайпа дешара форма ше дика хилар хьахьекха я. Цудухьа шоай экономически кхетам лакхбе къахьегамхой безам болаш хиларах уж тайпа юххьанцара экономически школаш хьайийлай района «Лермонтовский», «Самашкинский» яхача совхозий ерригача отделенешка, цхьайолча промышленни предприятешка. Цу школашка дешаш ва ши бIаь гаргга саг.

Кердача дешара шера дикка дукхагIа я коммунистически кхетам балара семинараш, нохчий кхалнаха йолча политграмота кружокаш.

Ерригача кружокашкеи семинарашкеи хьалхара занятеш хиннай. Дукха а дукхагIа йолча юххьанцарча партийни организацеша дика вIаштIехьдаьккхад партийни дешара шу, нах дукха хьа а баьхкабар хьалхарча занятешка. Занятеш дика чакхъяьхар пропагандисташа мехлесхозе КПСС истори Iомадара кружоке нов. Воронова, «Самашкинский» совхозе йолча юххьанцарча школе нов. Грузинова, агронома нов. Оздиева, кхы дуккхачар а.

В. ДЖАМБУЛАТОВ.

Сийлен вахте эйттаб ремонтникаш

Грознерча «Главнефтеснаба» товарно - транспортни управлене система чубоагIаш боккха мехкдаьтта трубопроводни боахам ба. Доккхий декхараш да цу боахамо кхоачашдераш. ЧIоагIа терко тIайохийт управлене цIаккха ца социйташ трубопроводага болх байтара.

Гурахьеи Iайи трубопроводо хадданза болх бергболаш трубопровода ремонт е езаш яр. Из гIулакх боккхача лоархIаме долга а ховш хьалххагIе а денз ремонтни балхаш лерттIа дIадахьара кийчо е йолаелар ремонтно-строительни цеха коллектив (начальник Г. Ткаченко, воккхагIа вола прораб И. Тимофеев, участка десятник нов. Юсупов).

Дегаш гIоздаьнна тIаийцар экскаваторщикаша, трубоукладчикаша, изолировщикаша, газосварщикаша КПСС кердача Программа проект. КПСС XXII съезд хьаеллача ден шера йола задани кхоачашъе социалистически декхар тIаийцад цар — 72 километр дIоахал долча трубопровода капитальни ремонт е.

Из болх ханнахьа йистебаккхара дукха хало ла йийзар ремонтно-строительни цеха къахьегамхой. ДогIа делхар, мух хьекхар, шийла яр, аьнна болх ца беш багIацар уж.

Къаьстта хала яр Камыш — Бурун яхача участке турбашта электросварка еча хана. Хьекхача михо, йIовхало чIоагIа новкъарле йора, бакъда иштта хала доллашехьа а чакхдаьккхар оаха тхоашта тIадилла гIулакх, яхаш дувц электросварщика Д. Салтагиреева. Дийнахьа хьаде ца кхувш диса хIама бийсанна кхоачашдора оаха.

Дикка сихбелар ремонтни болх Андреевски долинерча участке кхаьчача, хIаьта Горагорски участке оттаяьча графикал хьалха баьлар уж.

Мел хинна халонаш а яйелар гIишлошъерий митинге Главнефтеснаба партбюро секретара В. Зайцева КПСС кердача Программа проекта материалаш хьакхайкайича. Цигга кхы а лакхагIа социалистически декхараш тIаийцар цар. Уж декхараш сийленца кхоачашдеш хьабоагIа ремонтникаш.

Укх шера цхьоалагIча сентябре шера йола мехкдаьтта трубопровода капитальни ремонт яь яьннай ремонтно-строительни цеха коллектив.

Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех тоъам баь Ie дага яц цеха коллектив. Цо лаьрхIад КПСС XXII-ча съезда сийна 4 километр дIоахал долча турбашта капитальни ремонт е а 4 километр хургйола турбаш кердарчарца хувца а.

И. ГОНЧАРЕНКО,
КПСС Сталински райкома инструктор, «Сердало» газета редакце штате йоацача пропаганда отдела член.

Коми АССР. Укх шера шоллагIча квартале болх дика бар бахьан долаш РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байрахх а хьалхара преми а хьожаяьй Ухтински мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективана.

КПСС XXII съезда сийленца накъа баха кийчлуш планал совгIа массехк итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта чакхдаккха а, съезд хьаеллача денга планал совгIа дуккха мехкдаьтта сийрда продукташи битуми дала а дош деннад завода болхлошеи специалисташеи.

Сурта тIа: крекинг-установка воккхагIа вола оператор коммунист В. И. Новиков. Из керте латтача коллективана коммунистически къахьегама смена яха цIи еннай.

О. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

№ 19 йола „Агитатора блокнот“

Ара а даьнна, язбеннарашка дIадохьийташ да КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнот».

«Беседа е» яхача разделе кепа теха я «Идеологе, образоване, кхетам балара, Iилма, культура хьакъехьара КПСС декхараш» яха парте обкома секретара нов. Б. Габисовеи «Дунен тIа машар чIоагIбар коммунизмо де лерхIар да» яха В. Викторовеи статьяш.

«КПСС съезда делегаташ» яхача рубрика кIал араьяхай парте съезда делегатех — Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установка начальниках Руденко Маргаритахи Урус-Мартана района цIи хезача механизаторах Кагерманов Оалхазарахи йола корреспонденцеш.

«Агитаце опытацара» яхача разделе кепа теха я Гумсен района «Дружба» яхача совхоза партбюро секретара И. Голубева язъяь «ХьажкIаши свеклаи чуэцача хана ю агитаци» яха статья.

Агитатора долча новкъостала блокнота тIа еннай цифрайи фактайи «Съездагара съездага кхаччалца» яха йоккха подборка.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

СЕРДАЛО
2-гIа оагI. 5 октябрь, 1961 шу.

КПСС Программа проект ювцаш

Республикера творчески организацеш

«КПСС XXII-ча съезда даха мадоаггIара накъа даха» яха дешаш хIара заводерча, фабрикерча, промыслерча, совхозерча болхлойи колхозхойи девиз а хинна дIаэттад.

Вай мехка идейни вахара юкъе даьннад сийлахь-доккха исторически документ — КПСС Программа проект — вай мехка коммунизм хьалъяра программа.

Идеологически балхах йолча проекта раздела тIа йоккха моттиг лу культурана, искусствана, литературана.

КПСС XXI-ча съездои «Литератураи искусстваи халкъа вахарца эйхха бувзам хилара тIехьа» яхача, довзаш долча партийни документа тIеи оттадаь декхараш кхоачашдеш республика писателаша дукхагIа теркам бу вай таханарча заман гIулакхех яздара, семилетка турпалех, таханарча советски вахарах язъяь дукха произведенеш араьхай. ДIаяхача хана чухь писателаша араьккхай 150 эзар гаргга экземпляр йола 75 произведени.

1960 — 1961 шерашка городашкеи юрташкеи бахача къахьегамхошца 87 творчески вIашагIкхетари читательски конференции хиннай, 15 эзар совгIа саго дакъа а лоацаш.

Москверча писателаша дакъа а лоацаш къонача литераторий семинар хиннай. Литературни объединене болх дикагIа бу.

Грознерча промышленни предприятей болхлошца, Курчалоевски, Шелковской, Шалински, Наьсарен районий юрта боахама къахьегамхошца Дагестана, Къилбаседа-ХIирий, Черсий-Балкхарой, Нохч-ГIалгIайчен писателий творчески вIашагIкхетар хилар. Республикерча къахьегамхошца иштта вIашагIкхетаро дикагIа йовзийтар вежарашка йолча республикай писателийи поэтийи творчество, йиш хилийтар Къилбаседа Кавказа халкъий доттагIал кхы а чIоагIде.

КПСС XXII-ча съезда накъа баха кийчлуш республика писателаша вай деной турпалех йола очеркаш язъяра хьакъехьа журналистащца цхьана совещани йир. Эрсий меттала журналисташа арадаьккхад «Нохч-ГIалгIайчен сий дола къахьегамхой — кхалнах» яха очеркай сборник. Вай писателаша хьадаьча литература хьахьокх вай вахар, тахан вайна юкъе нийслуча а къаьнача замах юхедисача а вочa гIулакхашта хIама тох, кхоане, вахара дикадар бIаргадовра, довзара наха новкъостал ду.

Масала, Арсанов Саид-Бей творчество эргаш я вахар шерра чулоацаш хиларца, вахар ше мадарра гойташи цхьаццаболча турпалий уйлаш йовзийташи хиларца — из да цун «Мишта довз доттагIал» яхача книжка тIа дувцар.

Литература чухь хинна дикка доккха хIама да 1959 — 1960 шерашка араьнна шин книжках латта Ошаев Халата «Алан шераш» яха йоккха роман, цун кхыйола произведенеш. Писатела Базоркин Идриса дуккха дика произведенеш язъяьй вай деной турпалех, лоаман кхалсага дIаяхача хана хиннача халача вахарах, кхыдарех а.

Республике бахача нахага кхаьчай дуккха керда Ахматова Раиса, Осмиев Хьамзата, Яндиев Жамалдас, Хамидов Абдуллас, Зязиков Бахьауддина, Сулаев Махьмада, Ведзижев Ахьмада, кхычар а язъяь произведенеш.

БIаь гаргга къона писатель ва литературни творчествана юкъе дакъа лоацаш. Дешаш бараша дика хеташ тIаийцай болалуш болча писателий Х. Эдилова, А. Айдамирова, З. Джамалханова, З. Муталибова, У. Гайсултанова, А. Бокова, вала ха йоацаш веннача къонача поэта К. Чахкиева, кхыбарий а произведенеш.

Наха дика а хеташ деш Трунова, Болтачева, Верольске, Голубева, Лобанова, Лукина, Куксова, Петренко дувцараши стихаши.

Укх тIеххьарча шерашка писателаша язъяь араьхай дIаяхача ерригача а хана язъяь ара мел яьхарел массехказа дукхагIа художественни литература произведенеш.

Укх тIеххьарча хана дегIаелай драматурги. Толамца увттаю Х. Нурадилова цIерахча театре Х. Ошаева «Асланбек Шерипов», А. Хамидова «Совдати Дауди», И. Базоркина «Тамара», Н. Музаева «Мекхаш-Мирза», М. Мусаева «Мукъа Тийрк» яха спектаклаш. И. Базоркина язъяь «Артиста никъ» яха киносценари Бакурча киностуде араяккха дIаийцай.

Дикка лакхбаьб шоай творчески болх республика художникаша а. Российски Федераце краяйи областийи творчески яхьа юкъе бахача вай республикерча художникаша 1960-ча шерарча «Советская Россия» яхача выставка юкъе дакъа лаца бокъо яьккхар. Цар 12 произведени яр выставка юкъеяха.

Мехкдаьттахойи колхозни юрта къахьегамхойи вахара хетадаь дуккха тематически сурташ яздаьд цар, масала, Мордовина «Нохчийче хьалъеш латт», Клюкина «Лаккха лоамашка» яха сурташ, Бекичевеи Астаповеи даь промышленноста дикагIа болча болхлой скульптурни портреташ.

Художникаша халкъа вахарца бола бувзам лакхбу. Ши бутт совгIа ха яьккхар «Горагорске» бурув деттача вышкашка болх беш художникаша Мордовинеи Крюкинеи. Вай мехкдаьттахой турпала гIулакхаш шоашта тIа гойташ дола сурташ яздаь, КПСС XXII-ча съезда накъа баха гIерт уж. «Н. С. Хрущев г. Грозне вар» яхача доккхача сурта юххьанцара болх баь вайнах художник Катков.

Дика болх бу къонача, талант йолча скульптора И. Д. Бекичева, цун творчествана юкъе дика карагIдаьнна хIама да Нохч-ГIалгIай халкъа турпалча воIа Нурадилов Ханпаший памятника цо яь эскиз.

Художникаш хIанз дуккха а промышленноста юрта боахамеи дикагIа болча болхлой портреташ деш ба. Шелковскойи Курчалоевскии районашта 100 гаргга сурти скульптурни произведении совгIата еннай художникаша. Болх беш я дIа-юха лела выставка. Нохч-ГIалгIай халкъа эггара хьалхарча художника академика Захаровна хетаяь выставка кийчъеш латт. Дукха болх баьб нохчехи гIалгIаехи болча кагийча наха юкъера талант йола нах гучабоахаш. Царех цхьабараш Краснодара. Нальчика, кхыйолча городий художественни заведенешка деша бахийтаб.

КПСС XXII-ча съезда баха мабоаггIара накъа баха кийчлуш цхьадола толамаш даьхад республика искусства учрежденей болхлоша а. Театре репертуараша дукхагIа дувц таханара керттера гIулакхаш, йоккхагIа йола моттиг цар балха тIехь дIалоац советски драматурге.

Нохч-ГIалгIайчен истори, цун халкъа вахар, дIаяхача заман вочa гIулакхащца лоаттабу къовсам — иштта я Х. Нурадилова цIерахча театра репертуара керттера тема. Цу театра професcиональни говзал лакхъеннай.

Республика эстрадни искусства викалаша М. Эсембаевеи Н. Татьяненкоси эстрада артистий Ерригача Российски конкурсе хьалхара моттигаш яьхай. ЛоархIам боллаш кердаьккхай иллеи халхареи ансамбла творчески коллектив.

Советски театра болхлошта марксистско-ленински теори Iомаеш советски патриотизма, коммунистически моральни, этически кхетам царна луш новкъостал деш цхьабола болх баьб Ерригроссийски театральни Общества республикански отделене. Къонача артистий идейно-теоретически боарам лакхбеш лекцеш йийшай, совещанеш яьй. Зрителий конференцеш хилар г. Грозне, Сунженски, Шелковской, кхыча а районашка, хIаьта иштта Грозне предприятешка керттерча артистий творчески отчеташ а хилар.

Белгалдаккха дезаш да творчески организацей балха тIехь хIанз а дукха кхоачамбоацараш хилар. Принципиальни партийни критика ца ярах, художественни произведене бокъонца тохкам ца барах араьхьа Iалаьмате мела художественни произведенеш я.

Укх шера июнь бетта хиннача писателий конференце белгалдаьккхар йоккхий наха йовзаш йола произведенеш язъьча Муталиева, Хашагульгова, Сулаева, кхычар а цхьайола произведенеш шоай идейно-политически чулоацамга а художественни дикалга а диллача чIоагIгIа мела хилар, масала, Муталиева «ДоттагIий болча» яхача сборника тIара цхьадола дувцараш, «Дега иллеш» яхача Хашагульгова стихай сборника тIара цхьайола стихотворенеш.

Писателий балха тIехь доккха кхоачамбоацар да драматически берийи литература произведенеш Iалаьмате кIезига хилар. ХIанз йолаш йола пьесаш доккхий кхоачамбоацараш доахкаш я.

КПСС обкома бюрос писателий Союза правленега дIахайтад цо къонача писателашта новкъостал кIезига деш хилар, дешаш барашца болх ледара беш хилар. Писателаш декхарийла ба вахар кIоаргагIа довза, советски мехка вахар чухь хула кердадараш художественни образашца хьахьокха, материальни рузкъеи духовни ганзи еш вола саг дикагIа гойта, язде болабеннача къонача писателашта массе тайпара новкъостал де.

Шоай творчески йиш йолча торонел кIезигагIа болх бу республика художникаша а. Творчески болх бе Iалаьмате дика хьалаш хилийта доллашехьа а геттара кIезига болх бу цхьаболча художникаша. Районашка, предприятешка хилац, вахар Iомадац. 20-нех бокъонца болх беш 10 художник мара вац. Художникий союза правлене мела бу къонача художникащцара идейно-кхетама болх.

Доккхий кхоачамбоацараш да искусства учрежденей балха тIехь а, театре репертуаре кIезига я спектаклаш вай ханарча темах, вай республика къахьегамхой толамаш дувца пьесаш яц.

КПСС обкома бюрос укх шера август бетта белгалдаьхар искусства учрежденей балха тIехь цIенхаштта дола кхоачамбоацараш: дисциплина ца хилари кадраш дукха хувцари.

1960 — 1961 шерашка творчески дисциплинеи морально-этически нормаши телхаярах филармоне 36 болхлочоа бехк баь моттиг я.

Моттигерча материалех язъяь спектаклаш кIезига хул къаьстта Лермонтова цIерахча театре. КПСС XXI съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, творчески болхлошта кIоаргагIа довза деза вахар, цар гойта деза вай мехка кердадар, коммунизм еш воалла вай ханара керда саг.

Культуран искусстван болхлоша, писателаша, художникаша лоархIам боллаш толамаш даха деза КПСС XXII-ча съезда сийна.

Хь. КУРКИЕВА,
КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

Сихха дегIайоагIаргья химически промышленность

Вай мехка халкъа боахам дIахо дегIабар дукkхача хьале химически промышленность дегIаярах тийша да. «Хими, — аьлар 1958-ча шера КПСС ЦК майски Пленуме нов. Н. С. Хрущева, — металлургеца, доагореи энергетическии промышленностаца, машинаш ярца, гIишлоний индустреца цхьана боккха лоархIам болаш да коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъяра, СССР керттера экономически декхар — хIара сага-сих лаьрхIа продукци арахецара даькъе эггара дIаьхегIа долча капиталистически мехкашта тIехьакхувлга а хьалхадовлилга а — кхоачашдара».

ХIанзарча химена гучаьннача говзалех халкъа боахама дерригача доакъошка а мамогга дукхагIа пайда эцилга къоаггадаь хьалхадаьккхад КПСС кердача Программа проекта тIа. Парте белгалдаьхача гIулакхаша шерра никъ хьабелл химически промышленность дегIайоалаяра.

Еза-йоккхача промышленноста эггара лоархIамегIарчарех цхьа дакъа да химически промышленность. Из сихха дегIайоалаяро торо лургья Iаламан ганзех дикагIа пайда эца, дувхачоа а цIагIа лелаеча хIамашта а бахача нахага тIехь-тIехьа дукхагIа паргIато кхачийта. Синтетически хIамаши пластически массаши хьаярах юхеюсаргья хIанз химически продукци хьаярга дIаухаш йола Iалаьмате дукха кхачан продукци хьаю бедал, дуккха а кIезигагIа доаде дезаргда металлаш.

Искусственни хьоасий, пластмассаш, химически гIишлоний материалаш арахецаргйола низ бола промышленность хьалъе лаьрхIад укх гаргарча шерашка. Шерра химизаци ергья технологически процессашта, совбаргба химе лоархIам. Цох торо хургья мехка экономика кхы а сихагIа дегIайоалае, къахьегамхой хьал-торо тоаяргахьа кхы цIаькха а боккха гIа баккха.

Тайп-тайпара химически промышленность дегIайоалаяра эшаш йола дукха бедал лу Нохч-ГIалгIай совнархоза мехкдаьтта промышленносто.

Мехкдаьтта чакхдоахачеи химическии промышленноста Управленена чуйоагIача Грозненски химически заводо арахецаш йола керттера продукци я фенол, ацетон, этилови спирт. Цу заводе хьадеш дола феноли спирти керттерча даькъа мехкарча каучукови предприятешка дIаухийт.

Мехкдаьтта чакхдоаккхача хана хьахула углеводородаш я Грозненски химически заводо болх бу бедал. Технологически процессаш тоаяргахьа 1960-ча шера дукха балхаш даьд вай химически завода феноли спирти арахецача цехашка. Цох торо хилар 1959-ча шерарчул дукха а дукхагIа фенол, ацетон, спирт арахеца.

Завода коллективо дукха балхаш даьд фенол арахецача цехий шоллагIа очередь сихагIа йолаялийтара. Йисте яьн-яьнна агрегат болх бе дIа а йолайолийташ балха юкъекхийлар керда объекташ.

1961-ча шера йиълагIча квартале йистеяла езаш я фенол деча цехий кхоалагIа очередь, цо торо лургья шозза дукхагIа фенол арахеца. Иштта цу квартале йисте а яьнна болх бе дIайолалургья халкъа боахама дерригача доакъошта чIоагIа эшаш йола полиэтилен арахецаш йола цех.

> **Доккхача декхарех цаI да ХИМИЧЕСКИ промышленность мамогга дегIайоалаяр, халкъа рузкъаш дегIаахара торо Iалаьмате шеръяра а, керда, дуккха дикагIеи дарегIеи йола производства средстваши халкъа эша хIамаши арахецара а торо шеръеш долча хIанзарча ханарча химена карагIдаьннарех халкъа боахама дерригача доакъошка биззаь пайда эцилга. Металла, дахчана, кхыча гIишлош еча материалашта меттел дIахо дукхагIа пайда эцаргба дарегIа, ейгагIа, аттагIа йолча синтетически материалех...**
>
> (КПСС Программа проекта тIара).

Нохч-ГIалгIай экономически административни района химически промышленность дIахо дегIайоалаелга, перспективни планага хьежжа, укх наькъащца хургда:

болх беш йола цехаш, башха дукха ахча дIа а ца дохийташ, эргаьха тоаярцеи йолаш йолча процессашта модернизаци ярцеи;

йолаш йолча бедалий ларда тIа керда процессаш вIаштIехьъяхарца;

химически продуктех промышленностана а бахача наха а эша продукци хьаелга вIаштIехьдаккхарца.

Оттаьча планах 1962-ча шера йиълагIча квартале йистеяла езаш я спирт доаккхача цехий шоллагIа очередь.

1963-ча шера хьалъе лаьрхIад полиэтилен арахецача цеха шоллагIа очередь, полиэтилен арахеца цех, дербат арахеца цех. Дуккха а алсамдаргда уж продукташ арахецилга.

Парте XXII съезд хьаеллара хьакъехьа КПСС ЦК январски Пленумо баьча соцамо а, хIаьта иштта КПСС кердача Программа проекто а дерригача халкъа политически а къахьегама а хьинар чIоагIа айдаьча хана, съезда сийна яьржача социалистически яхьа юкъе а баха, 1961-ча шера ер декхараш шоашта тIаийцад Нохч-ГIалгIай совнархоза мехкдаьтта чакхдоахачеи химическии промышленноста предприятешкарча болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха:

Керда техникеи дикагIа йола технологии юкъейоалаярца, балхашта кхы дIахо а автоматизации механизации ярца, къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхарца, толашагIа барий опыт массанена а дIайовзийтарца шера йоагIа паччахьалкхен план 25-ча декабре кхоачашъе.

КПСС XXII съезд хьаеллача денга планал совнагIа халкъа боахама бIаьш тоннаш феноли ацетони, дуккха эзараш декалитраш синтетически спирт дала, миллионаш сомий маьха мехкдаьтта продукташ арахеца.

Парте XXII съезд хьаеллача денга — 17-ча октябре — паччахьалкхен лоархIам бола гIишло — полиэтилен арахецаш йола установка болх бе йолаялийта.

Р. МАЛЬСАГОВА,
Нохч-ГIалгIай совнархоза производственно-технически отдела инженер.

Съезда делегат

БIарг макхоачча дада Кагерманов Оалхазара тракторни бригада кхаш. Массанахьа а гуччахьа дегIаухаш санна лакхлуш латтар хьажкIаш. Кхаш а оасарах хIама тIадоацаш цIена да. Хила йиш а йий цар тIа оасар, нагахьа санна ший массадола кха дика довзаш волча бригадира е еззача культиваци яра трактористаш хьежабеш хилча.

Цхьа ха яр комсомольца Хасанов Iабдурашида звено ший декхарех лоархIаергйий-хьогI яхаш Кагерманов шек волаш. 306 гектар дола кха шийга леладе хьа а ийца, цунах хIара гектара тIара 70 центнер йоаккхаш фуалъяьха хьажкIаш яха аьнна декхар тIаийцадар цу звенос. Цхьабакъда, кхера везаш хиннадацар гIулакх. Хьалдахийта кулг хьал ца кхоачаш, хьу санна хьалъэттар хьажкIаш. ХIара гектара тIа 45 эзарнел кIезигагIа боацаш хьажкIий хи багIар. ХIаьта хIара хенах 2—3 дика хьажкIа йоаллар.

ЦхьоалагIча июне керда газет бе а доаллаш бригада стане вера совхоза директор Мусиенко.

— Аз цхьа кхаъ бахь хьона, Оалхазар, — велавенна дош а аьнна, газет Кагермановга дIакховдадир директора.

— Критика ю хург мичай цига. Хьагучох, кхы критика е хIама а ма дац укхаза. Массадола хIама вIаштIехьа да бригаде.

— Цкъа Iойийше вала хьо.

Кагермановна гонахьа гуллуш латтар трактористаш. Лерг дилла ладувгIаш бар уж шоай тхьамада дувцачунга.

— БIаьстан юхье хIамаш дIаювча хана машинно-тракторни парках пайда дикагIа эцар а дIайийнача хIамашта гIулакх дикагIа дар а духьа республика колхозийи совхозийи бригадаша лаьцача социалистически яхьа итогашка а хьежа, КПСС обкома бюроси Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои соцам баьб: карара кара тела КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи ЦIе байракх луйла Урус-Мартана района «Красноармейский» яхача совхоза тракторни бригадана (бригадир Кагерманов Оалхазар).

— Из дика да, — аьлар гонахьа латтараша. — Республике эггара котдаьннараш тхо дакх.

— ХьажкIаш дIаера план 100 процент кхоачашъяьй бригадо, 770 гектара тIа квадратно-гнездовой хьисапе дика дIайийнай хьажкIаш, — дIахо дешар Кагерманова. ХьажкIаш дIайийнай дIатоссача ханна царех минеральни удобренеш а тохаш. Квадраташ нийса хиннай. ХIара гектара тIа 45 эзар хьажкIий хи латт. 2240 килограмм доагор кходаьд бригада. 15 говра низ болча тракторца даь кIаьда оахам 212 гектар да.

— Дика кхаъ ба Iа тхона бенар, Николай Петрович, — директора кулг лаьцар Оалхазара. — ХIанз тха декхар да из доккха совгIат карара ца далийтар духьа чIоаггIа къовсам лоаттабар.

— Кхы цхьаькха гIулакх дахьаш а венавар со тахан шо долча, — аьлар Мусиенкос. — КхоалагIча бригаде культиваци яра гIулакх во латт. Кадыров Хьусейна новкъостал доре бакъахьа дар оаш.

— Фу ях оаш? — хаьттар Оалхазара бригада членашка.

Кхы дувца хIама мичад укхаза-м, — аьлар Шаипов Хьумайда. — Коммунистически къахьегама бригада яха цIи яккхар духьа къовсам лоаттабергба аьнна дош ма деннадий вай, денначе, лоалахошта новкъостал данза даргдац.

Пхьарсаш хьал а хьекха тракторашй культивтораши нийсъеш воаллар Кагерманов ший трактористашца. Культиваци еча Кадырова бригадана новкъостал дар духьа шоай техникаца цун кхашка бахар Кагерманова вож трактористаш. Болх йистебаьнначул тIехьагIа Кадырова бригадацарча членашка къамаьл дир Оалхазара:

— Тхо долча а даьхке, хьажа шо, тхо мишта дах а оаха болх мишта бу а. Тахан денз дIа шоана новкъостал деш хургья тха бригада. Шоана хьалхара цIий дала дезаргдоацаш болх бе оаха Iомадергда шо. Оаха чIоаггIа новкъостал дергда шоана, шо тIехьа ца дитар духьа.

Кадырова механизтораш Кагерманова бригаде баьхкача хана цецбаьлар. Укхазэ кхай тIарча стане продавец воацаш болх беш яр буфет, кассир воацаш ийду алапи трактористаша, уж массава а юрташкарча кагирхой сайрийнарча школе дешаш ва. Кхаш а техника а вIаштIехьа да. Кадырова бригадацарча хьажкIаш лелаераша теркалде а хьаэца мегаргдолаш а дукха хIамаш дар Оалхазара бригаде.

Цхьа ха-зама яьнначул тIехьагIа керда кхаъ бера Кагерманова бригаде.

Коммунистически къахьегама бригада яха цIи еннай цун коллективана!

Къахьегамца яьккхача цу сий долча цIеро керда низ чубоссабир, хьинар совдаьккхар бригадацарча хIара члена.

Оалхазар областной партийни конференце делегаталла хержав аьнна шийна хезача Хасанов Iабдурашида аьлар:

— Конференце Iа дIаалалахь, Оалхазар, тIаийца декхараш вай кхоачашдаьд аьле. ТIаийца декхар 450 центнер яккха аьнна мара доаццашехьа а 530 центнер силос яьккхай хIара гектара тIара, хIаьта хьажкIаш 65—70 центнер йоаккх. Уж а ма йий декхарел тIех.

IX-гIа областной Нохч-ГIалгIай партийни конференци болх беш хиннача деношка, цун балха хьакъехьа радио чу гIолла деча хоамашка чIоаггIа ладувгIаш бар Кагерманов Оалхазара тракторни бригадацара членаш. ХIаьта конференци ший болх йистебаьккха яьнначул тIехьагIа царга хоам бера цар бригадир КПСС XXII-ча съезда делегаталла хержав аьнна. Шоай тхьамадана коммунисташа бенна тешам шоашта беннарг лоархIар хIаране. Царна ховра шоай бригадир, коммунист Кагерманов керте хилча кхы дIахо а толамаш даха шоай йиш хургйолга а дIахо цар лоаттабеча къовсама байракх КПСС керда Программа хургйолга а.

Н. ШИПУЛИН.

ДАЛА А ДАНЗАР НОВКЪОСТАЛ...

Тувла а луш, дешаш кIалтIа а доахаш, йий эца ухача наха тоамбар дар мара кхы хIаманна гунахьа доацаш вола цIена тика болхло ва ше ала гIерт Долкаев Махьмад фуннагIа даь а. 34 шу даьннатенна къонаха 1960-ча шера январь бетта Грозне юхавеча цхьаннахьа балха а воацаш лелаш ах шу даьлар, хIаьта цул тIехьагIа йий дохкача тика чу вахар из. Цхьабакъда, гучадаьннача хIамаша хьахьокх Долкаев шин тайпара вахар леладеш хинна хилар. Дийнахьа — тика чу хьаьнала болх а беш, бийсанна — дына гIулакхаш леладеш, къайлагIа «Кунта-Хьажий» мурдий тоабанна кулгалдеш хиннав из. Дагалоацам боацача сага алапех вах а моттаргдолаш, хIаьта бокъонца дIатехкачул тIехьагIа цунна хьатIадоагIаш дола рузкъа хиннад дыно тувлабаьча наха тела ахчаш.

... Тунеядец, наьха хьакъ дуаш из хилар хьахьокхаш дола хIама дIатIа ца эцаш вола Долкаев харцлув.

Харцлери нах Iехабари цунна духхьашха дагадеха дац.

Укх денношка йоачан хургья аьнна хаоттама сводка хьакхайкадаьлга а хайна, догIа дайтилга даьлагара деха аьнна укх шера май бетта ший мурдаш вIашагIтехар Долкаева. ДогIа дийлхар, хIаьта харцлувши нах Iехабеши волча Долкаева сий геттара чIогIа лакхделар. Ший цIагIа а цхьаболча даьлах тешача кхыча наьха цIагIа а ламазаш де ший мурдаш бийсанна вIашагIа а бетташ, балхах наьха безам лелхийтар, Долкаева болх бе могаргдоацача боахар уж.

Лоалахоша а даьлах тешачар шоаш а дуккхаза яьхад Долкаевга бокъо йоацаш ше леладу гIулакхаш а вIашагIбетта нах а бита. Керда Алды яхача юрта вIашагIкхийттача наха тIадожадир цунна хьаьнала болх караэцилга. Цхьабакъда, Долкаева аьннар де тигацар, дагахьа дала кIалвутаргвац со аьнна а хеташ.

Вай мехка Закон телхаде цхьаннена а бокъо ца енналга дицдалийта хиннад Долкаева. Цудухьа Октябрьски района халкъа судо геттара нийса соцам бир «Обществана пайдана болча къахьегама юстарбувлаш а обществана духьал дола зуламера вахар леладеш а болча нахаца лоаттабу къовсам чIоагIбара хьакъехьа» 1961 шера 4 мае арадаьннача РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа М. У. Долкаев бехктокхаме озарца. Нохч-ГIалгIай республикера дIавахийта доаккхаргдолча пхе шерои дIакхаьчача байтаргболча балхои Долкаева новкъостал дергда советски законаш телхаде йиш ца хилар кхетаде.

Ю. КРИГЕР,
Нохч-ГIалгIай АССР прокурора воккхагIа вола помощник, юстице советник.

ОМСКИ ОБЛАСТЬ. Башха дикача къахьегама совгIаташца парте XXII-ча съезда накъа йода Кормиловски района «Победитель» яхача совхоза цIи хеза свинарка Социалистически Къахьегама Турпал Перешивко Татьяна. Цо 8 бетта кхаба а кхаьба, паччахьалкхенна дIаеннай дийна йолаш эзача ерриганех а 5 430 центнер хулаш йола 6 387 хьакха — дIадахача бIарччача шера енначул 830 центнер дукхагIа. ХIанз кхы а 3 020 хьакха кхаьба йоалаш йоалл из, кастта дулха лаьрхIа дIалургйолаш.

Т. Перешивкой из къахьегама толам баккха торо хиннай балхашта механизаци яр, хьайбашта гIулакх дара а кхабара а прогрессивни методаш юкъеяхар бахьан долаш.

Свинарка болх беча ферме механизаци яь да доакъараш кийчделгеи дIадехкалгеи, хий увттаделга, хьайбаш чудоахка моттигаш цIенъелга. Аьхки кхаба лагерашка кхувл хьакхарч. Механизаци яь йолча доакъараш кийчдеча цехе кийчдаь доакъар духхьал машина тIара нийна чу дехка йиш йолча хIамашца кийчъяьча автомашинашца тIакхухь. Доакъараш кийчдеча а тIакхухьача а болх бе кхо саг мара везац.

Аьхки дуккха цхьана вIашагIа а техе, кортамукъа хийце йоажаю хьакхарч Т. Перешивкос. БIаьстан юхье лагера юххе йоажаергйолаш 100 гектара тIа дIайийнаяр коартолаш, хьажкIаш, кхеех эяь буц. Цу участке хьакхарч йоажаяро йиш хилийтар дукха фуъ кхобе а дулх царна дукхагIа тIакхетийта а.

Хьалха латтача свинарка баьккхача толама цхьаькха къайле я сихъяь хьакхарч кхоабилга вIаштIехьдаккхар. Сибирски ветеринарни Iилма-тохкама института болхлоша могаяьча цу методо йиш хулийт цхьа бутти цхьа бутт ах бутти хьалхагIа хьакхарч кхаьба яха.

Т. Перешивко дог тийша я ший декхар кхоачаш а дань, шера 12 эзарнел кIезигагIа йоацаш хьакхарч ше кхоабаргхиларах.

СУРТА ТIА: Социалистически Къахьегама Турпал Т. Перешивко.

В. Липовске сурт. ТАСС фотохроника.

ДИКАГIЙОЛА СМЕНА

КПСС XXII-ча съезда толамца накъа яхара сийленца къахьегаш я Грознерча вагонни депо пропарочно-промывочни станце коллектив. Пхи бригада я цига болх беш, хIаьта пхе сменах болх а бу цар. Уж ерригаш а шоайла социалистически яхье а яьнна, хьинаре къахьегаш я коммунистически къахьегама сменай сийлен цIераш яхара. Къаьстта дика къахьег къоначa мастерий Джаватхановеи Овсянниковеи сменаша. Укх шера хьалхарча кварталах дIа-юха тела цIе байракх Джаватханова сменага яр, хIаьта укх тIеххьарча кхаь бетта Овсянникова сменага я из.

25 шу совгIа ха я нов. Овсянникова пропарочно-промывочни станце мастералла болх бу. Цу хана денз ше дика болх барал совгIа дукха къона болхлой Iомабаьб цо промывальщиккий болх бе.

ДIадахача шера баьчул дукха а дикагIа болх баьб цу коллективо укх шера. БархI бетта йолча планал совгIа 8000 цистерна йила цIенъяьй цо.

Цу коллективе болх беш 100 совгIа коммунистически къахьегама ударник ва. ХIанз чIоаггIа къовсам лоаттабу коллективо коммунистически къахьегама цеха сийлен цIи яккхара.

Кхы а хьинар айдаьд промывальщиккий Коммунистически парте кердача Программа проекто. Парте съезд хьаеллача денга доккхий толамаш доахаш накъа баха лерхI цар.

И. ГЕОРГИЕВ,
вагонни депо насосни установка машинист.

ДИКА ХОАМАШ

ХьажкIаш чуэц жа леладераша

Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза жа леладеча ферма коллективо укх шера 60 гектара тIа дика хьийкъа хьажкIаш хьалкхеяьй. ХIанз уж чуэца болабеннаб жа леладераш.

Иштта хьийкъа хьажкIаш безамца чуэц ферма болхлоша. Са а ца лоIаш чуэца безам боагIа уж, йоах цар. ХьажкIаш чуэцаш къаьстта хьинаре къахьегаш ба 70 шу совгIа ха яьнна Кодзоев Мусеи Кодзоев НогIои.

В. ЦИЦКИЕВ.

Кхы а хьинарегIа къахьегаргда

Вай хьамсарча парте XXII-ча съезда доккхийча къахьегама толамашца накъа бахара хьинаре къахьегаш ба «Джалка» совхоза шоллагIча отделенерча шурий-товарни ферма болхлой.

Цу балха юстара хила йиш яц ферма скотникаш. Цудухьа оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхараш да, махулла дукхагIа шура лургйолча тайпара доахан доажаде. Цу гIулакха ази соца скотникал болх беш волча Ибрагимов Шарипеи дикагIа буц йолча доажаду доахан, хьалхxе а кийчъю оаха уж доажаде моттиг. Дийнахьи буси тха Iулацарча доахана 100—150 килограмм шура тIатох.

ДIахо йодача хана кхы а хьинаре къахьегаргда оаха. Из да парте XXII-ча съезда сийна оаха тхоашкара кийчду совгIат.

А. БАЧАЕВ,
скотник.

Керда прибор

Мехкдаьтта кIедж еттача кIоаргача мелови скважинашкара давлени а температура а цхьан дусташ йола керда прибор хьа а яь балха юкъейоалаяьй технически Iилмай кандидата Геннадий Георгиевич Полякова.

Уж ши гIулакх довзаш ца хилча дика вIаштIехьбаккха йиш яц мелови тIоанашкара мехкдаьтта даккхара болх.

ХIанзалца хиннача прибораша 300—400 атмосферал тIех йоаца давлени мара хьахьокхацар. ХIаьта мелови мехкдаьтта доаллачара давлени 500 а кхы тIех а атмосфер хул. 600 атмосфер хула давлении 150 градусага дIакхоачаш йола температуреи йиста низ а кхоачаш, 13,5 килограмм мара дозал а доацаш я Полякова яь керда прибор. Къаьстта боккха лоархIам болаш да цу приборо бустам Iалаьмате цIена боаккхаш хилар. Балха тIа техкача гучадаьннад из прибор геттара дика хилар.

Р. ТУРЛОВ,
инженер.

ТХА КЪАХЬЕГАМ, ХЬИНАР — ПАРТЕНА!

№ 1 йолча шурий совхозе лаьца ца Iеш, ерригача Грозненски районе а шура яккхара даькъе хьалхара моттиг лоац аз доаркалла болх беча деттача доахана Iуло. Укх шера хьалхарча квартале шоашка кхаьча КПСС райкомеи райисполкомеи карара кара тела цIе байракх шоашка лелаю хIанз а дояркаша. Сона уллув соца балхаш деш ба аз яхь лелаю дикагIа бола дояркаш Анастасия Егоровна Лаврушина, К. Дужуева, М. Девицкая, Н. Ефремова.

1953-ча шера юххьанца се ферме доахан детта яхача из болх дика Iомабе чIоагIо йир аз. Цу шерре а сайга доахаденнача хьалхарча толамаша дог оттийтар са кхы а дикагIа болх бе. Доахан деттара гIулакх дика Iома а даь, зоотехнически бокъонаш нийса а лелаеш аз баьча балхо сона торо елар совхоза дикагIа болча дояркашта юкъе йизза сай моттиг хьаллаца.

Алхха аз айса хьийга къа хинна ца Iеш, тха бригадацарча дикагIа болча дояркаша сона даь новкъостал а дар цу балхах са ка яьккхар. Дукха хIама Iомадир аз тха бригаде вIашагIъеллача дикагIа йола опыт Iомаеча школе а ухаш, цига ладувгIарах. Тхоайла вIаши дага дувлаш а республикерча дикагIа болча дояркай опыт Iомаеш а балхаш ду оаха цу школе.

Се доахан детта йолаелча денз цIаккха а тIера ца йоалаш чIоагIа леладу аз доахан хан-ханнахьеи дикеи кхоабилга, цар оамалашка хьежжа царна гIулакх делга. Чувха ца деш, доахан хьоасташ хилар боккха лоархIам болаш гIулакх да. Из къаьстта дика кхетадир аз укх шера духхьашха дахка 17 бежан аз сайга детта хьаийцача хана.

Доахана луш йола шура алсамъяккхара чIоаггIа новкъостал ду хIара денна луча шурий бокъонца учет лелаяро. Нагахьа санна Iатто шура эшаяь моттиг хилча, из малагIча бахьанийца да дайза а дайзе, цо юха а шура тIатохаргйола никъ лох аз.

Укх шера айса деттача доахах хIара Iаттагара 2080 килограмм шура яккха дош деннадар аз. Айса деттараш духхьашха дахка кагий доахан хиларах лоархIаянзар со кхы доккхагIа декхар тIаэца.

Аттача гIолла яланзар балха тIа камаьхал. Къа дукха хьега дийзар. Цудухьа август бутт юкъе бахача ханне а аз дикка тIеххоачашдир айса тIаийца декхар — хIара Iаттагара 2465 килограмм шура яьккхар.

КПСС XXII съезда сийна яьржача социалистически яхьа юкъе а даха, аз а соца болх беча дояркаша а дош деннад шура яккхара 10 бетта план 17-ча октябре кхоачашъе. ХIаьта шера тIаийца декхар хIанззехьа а кхоачашдаь яьннача аз дош лу айса деттача доахангара планал совнагIа кхы тIа а 7 500 килограмм шура яккха. Из сай дош аз кхоачашдергда 15-ча октябре.

Т. КУРАКИНА,
№ 1 йолча шурий совхоза доярка.

Iай а хьалкхее йиш я кабуцаш

Хьалха кхача баьца дaараш хьалкхедара бIаьстан юххье парникашка е теплицашка хьалкхею рассада, цул тIехьагIа лаьтта дIайогI. Хьалха кхача баьца дaараш хьалкхедеш чIоаггIа къахьега деза, дукха ха, материалаш эш, цудухьа маьха еза а хул уж. Грозненски плодо-ягодни совхоза баьца дaараш хьалкхедераша бIаьстан юххье денз хьалкхеяц кабуцаш, цар хьалкхею уж 20 градус совгIа шелал йолча лаьттан тIа гурахьа денз. Цу тайпара хьалкхею кабуцаш ши-кхо кIира хьалхагIа кхач, хIаьта дарегIа а хул.

Грозненски плодо-ягодни совхоза баьца дaараш леладераш «Дербентская» яхача кабуций сорта ги хIанззехьа кийчдеш ба. Iай 20 градус совгIа шелал хургьяле а сентябрь бутт бовш 10 гектар лаьттан тIа дIаюврrгья цар кабуцаш.

Нохч-ГIалгIайче Iай кабуцаш дIае болабенна кхо шу совгIа ха я. Эггара хьалха цу тайпара кабуцаш хьалкхее волавелар со коа тIарча участке. 1959 шера «Предгорный» совхозе Iай кабуцаш хьалкхейича бакъахьа я аьннадар аз. Цу гIулакха раьза хилар совхоза дирекци. «Дербентская» яхача кабуций ги Iалашдир совхозе. 40 дийнахьа хаьсаш тIа хьал а кхеяь, октябрь бетта лаьтта дIаегIар. Шелалга Iама а Iема шелалах ца кхераш хилар кабуцаш.

Иштта Iа а даьккха эггара хьалхарча дIайхача деношка сихха кхача йолаелар кабуцаш. Апрель бетта кабуцаш хилар, хIаьта май бутт болалуш совхоза болхлоша эггара хьалхара хьувкъам чуийцар массаза а санна кхееча кабуцел 30 ди хьалха. ХIара гектара тIара яьккхар 225 центнер кабуц.

«Предгорный» совхозо доладаь бокккхача пайданера гIулакх дIадахача шера гурахьа дIадоладир Грозненски плодовоягодни совхозе. Кхаь гектара тIа дIайийра цига кабуцаш. ДIайийнача кабуцашта шелал ца кхетийтара ноябрь бетта кхоца дIакъайлар уж. Шелал ца кхеташ дика Iа даьккхар цар.

15-ча мае денз кабуцаш чуэца болабелар цига, хIара гектара тIара 150 центнер кабуцаш яьхар. БIаьсти больницашта, берий учрежденешта, Грознерча столовешта бутт хьалха керда кабуцаш елар совхозо. Iай хьалкхеяь кабуцаш йохкаро бIаьсти хьалкхеяьча кабуцел диазза дукхагIа пайда белар. Специалисташца дага а баьнна баьца дaараш хьалкхедераша лаьрхIад укх шера кабуций ги хаьсаш тIа а доацаш, духхьал лаьтта дIаде.

Къилбаседа Кавказе Iай кабуцаш дIаеро торо хулийт бIаьстан юххье керда продукци хилийта, лаьттах дикагIа пайда эца. БIаьсти кабуцаш хьаяьхача лаьттан тIа кхы а шозза дIае йиш я кабуцаш, хIаьта иштта помидораш, горошек, шекара свекла, ялатийна лаьрхIа хьажкIаш.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ.

Мишта кхоачашдир аз тIаийца декхар

ДИКАГIБАРИЙ ОПЫТ БАЛХА ЮКЪЕ

Горячеисточненски совхоза свинарка Закирова Совдата ший балхах дувц

Деррига а кхо шу мара дац хьакхарч кхоабача балха тIа со йола. Хьакхарч кхоабилга сий долаш а паччахьалкхенна чIоагIа эшаш а гIулакх долга хов сона.

Сай болх геттара дукха безабелар сона. ДикагIа болча свинараштa гучаяьнна балха говзалаш Iома а еш, уж сай балха юкъекхувла яьлар со. Соахка дика ка яьлар са сай балхах. 1000-нел совгIа хьакха кхаба а кхаьба паччахьалкхенна дIаелар аз.

Укх шера КПСС ЦК январски Пленум хинначул тIехьагIа кхы а дикагIа къахьега чIоагIо а яь, аз дош делар хьал а кхеяь, хIаране дозал 90 килограммал чухнахьа доацаш йола 1500 хьакха паччахьалкхенна дулха дIаяла, аьнна. Из атта хургдоацилга-м ховра сона, цхьабакъда, из болх байза, цунца хьакхашта яьнна се хиларах, айса денна дош кхоачашде низ кхоачарг ма бий са, аьнна, хийтар сона. Къаьстта чIоагIа дега ондо йора аз сайца хьакхий ферме болх беш болча сай новкъостех: йорстае цар шортта хурскаш хьалург ма йий сона, аьнна, хетар. Цу са новкъосташа дика бир из болх.

Тха совхоза хьакхий фермерча коллективо боккха лоархIам бу духхьашха цкъара яхка хьакхарч кхабара. ХIанз 700 я тха иштта хьакха. Цар торо хулийт совхоза хьакхарч ебае. Планах шера 4794 хурск яйта лийрхIача метте, хьалхарча 9 бетта а 5554 яьй совхозе. Яхкача хьакхарчашка хьожача къахьегамхой боккха толам ба из.

ДикагIа йола свинарка Штыкова Евдокия хьожаш йолча духхьашха яхкача хьакхарчех хIаране 9 хурск яьй. Ноаношта тIехьара къоастаеча хана 13,9 килограмм хулар юкъера лаьрхIача цун групперча хIара хурсках. Духхьашха яхкача хьакхарчех дукхагIа а дикагIа а хурскаш ераш керттера нанахьакхарч царех е юхе а юташ, вожаш дулха дIаяла йорстаю оаха. Совхозо паччахьалкхенна дIалуча дерригача дулхах ах хьакхий дулх да. Паччахьалкхенга дулх дохкара ийс бетта план 15-ча сентябре кхоачашйир оаха. Из план кхоачашъеча айса а дакъа лацарах дега чIоагIа тоам хул сона.

Шу доладелча денз кхаба а кхаьба аз айса паччахьалкхенна дIаеннай 1543 хьакха. Царех алхха сентябрь бетта дIаеннай аз 279 хьакха. 6 тонн дулх тIакхийттад сентябрь бетта аз кхаьбача хьакхарчашта. 90—100 килограммал кIезигагIа дозал долаш хьакха дIа а еннаяц аз.

Атта-м даьхадац аз уж толамаш. Къа дукха хьийгад. Сога хьакхоачача хана 40 килограмм гаргга мара озаш хилац хIара хьакха. Йорстае чуоттае сога хьакхачалехьа Тирка йистерча лагерашка кхоаб хурскаш. Хий, сийна буц, люцерна, цIена фо — мел эшар да царна цига. Цудухьа хурскаша дика дегI а дахь. Йорстае кхоабача хана а накъадоал зIамига йолаш уж дика кхабар.

Йорстае чуоттаьча хьакхарчашта мамогга дикагIа гIулакх де гIерт со. Хьалха-тIехьа ца доалийташ, хан-ханнахьа ду аз айса царна ду гIулакх. Массаза а цхьан ханна дехкаш хилча дегIах дикагIа дIалат дуаш дола доакъар, цудухьа хаьдда ха я са хьакхарчашта доакъар дехкаш: 7, 12, 17 сахьат. Иштта хаьдда ха я са уж прогулкана арайоахаш, баьцах, люцернах йоажийташ.

Кхыча хьайбашта санна цIено еза хьакхарчашта а. Цудухьа уж чуйоахка моттиг Iурреи дийнахьа доакъар дилалехьеи лаьрххIа дика цIенъю аз.

Боккха лоархIам болаш да хьакхарчашта дехкаш дола доакъар тайп-тайпареи дикеи хулийтилга. ХIара денна кхоккха килограмм ийшк лу аз хьакхийна: маькха, хьажкIий, кIи, кена ийшк вIашагIа а эеш. Духхьала нийшка дIайхача моакаца йошаю аз хьакхарчашка дIакхачалехь из ийшк. Шланг а йоаллаш йолча цистерна чу Iочудетт оаха моака, цигара из нийшка хьа чу а дехкаш йошаю концентраташ. Сийна доакъар а дехк оаха хьакхарчашта. ХьажкIий гIад лакхденначул тIехьага хьакхий фермана уж хьекха даьлар тхо. Из доакъар хIара денна 10 килограммал кIезигагIа доацаш лу оаха хьакхийна.

Моака тоханза екъа йолаш а ехк оаха хьакхарчашта концентраташ: шоай хьаштдол-долча хана хьатIа а ухаш юъ цар уж, кхыметтел бус а. Минеральни кхачанна лаьрхIа тух, мел, кIор тел.

Цар 7,5—9 бутт баьлча чуоттаю аз хьакхарч. 90—100 килограмм дозал хул цар хIаране. Хьакхий дозалга хьежжа, 3—5 сантиметр хул цIека кIалхарча дерстача дулха тIоа.

Шу юкъе дахачул тIехьагIа соца цхьана болх бе хьачуера къона свинарка Мария Смирнова. Сайна ховр цунна дIаIомаде лаьрхIар аз. Ший болх дукха безаш дика къахьегаш я Мария. Цо ше къаьстта лерхI ше кхаьба паччахьалкхенна дIалуш йола хьакхарч. ХIанзалехь а 528 хьакха дIаеннай цо. Оаха шинне а дIаеннараш 2071 хьакха я. Шийх дика свинарка хургйолга хьахьекхад Смирновас.

Тхоашта карагIдаьнначох кхоачам баь Iе лерхIац азеи Марияси. Ер шу чакхдалалехьа Даьхенна кхы а 500 хьакха дIаяла лаьрхIад оаха. Бакъда, из декхар кхоачашдара тхона фу эш хьожаш хила еза совхоза дирекци.

Йорста а яь 2000 хьакха паччахьалкхенна дIаяла дош деннача, республике цIи хезза йолча Грозненски шурий совхозерча Мария Афанасьевна Наумовайца яхье я со. Со из йолча хьоашалгIа яха хиннай, цо болх мишта бу бIаргадайнад, цхьаццайола говзалаш цунгара сайна хьаIомаяьй. Наумова йолча со яххалца моака телацар оаха хьакхарчашта, из телар пайдана хилар гучадаьлар сона. Цига бIарга а яйна, тхоай ферме а механизированни свинарник хьалъелга хьалхашка оттадир аз тхоай совхоза дирекцена а. Помещенеш цIенъяра балхашта механизаци е еза. Моша доакъар дехкара решеткаш йоахка хьаьш де деза, хIана аьлча нийшка из доакъар дехкаш хилча, хьакхарчаша из хьаара кхувс.

Коммунист А. А. Дудаев керте латтача тха хьакхий ферма коллектив чIоагIа дегаш гIоздаьнна къахьегаш я. Оахош хьегача къица коммунизм хьалъелга гарга доаладе, парте Программа проекта тIа белгалдаьха сийлахь-доккхий декхараш кхоачашде ше-ше доккхагIа дакъа лаца гIерташ ва тха коллективацара хIара къахьегамхо.

Доазол дехьара

ООН-а Генеральни Ассамблее

НЬЮ-ЙОРК, 2 октябрь. ТАСС-а корреспондента Л. Пономарева хоам бу:

Тахан Іуйрийна хиннача ООН-а Генеральни Ассамблея XVI-ча сессе пленарни заседане дІахо а юкъара политически дискусси хилар.

Эггара хьалхагІа къамаьл дир Гвинейски Республика кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Луи Лансан Беавоге. Цо делегатий теркам тІабахийтар дунен халкъашта юкъера гІулакхаш кхохкадалар кхерам болаш хилара, хІьата Генеральни Ассамблея XVI-гІча сессех машара сесси е тІема сесси хилари ца хилари дуккхача хьале ВІашагІкхийттача Къамий Организацех тийша хилар къаьстта белгал а даьккхар. Массане а цІендаь герз дІадаккхара хьакъехьара резолюци Генеральни Ассамблея ший XIV-ча сессе массава раьза а волаш могаяь хилар дага а дохийта, из дош эггара саготагІеи тІехьатетта йиш йоацарехи хилар а лоархІаш, Гвинея кхыча мехкашцарча гІулакхий министра белгалдаьккхар, хІанз эттача хьалашка герз дІадаккхара хьакъехьара дош алхха йоккхийча паччахьалкхений гІулакх мара доацаш ца хилар. ТІема блокашта юкъе доаца мехкаш цо тІахьийхар, массане а цІендаь герз дІадаккхара гІулакха цар кхы а дукхагІа дакъа лацара.

Цунца цхьана цо белгалдаьккхар, герз дІадаккхара проблема йоккхеи лоархІамеи яле а, империализмаи колониализмаи проблемах хьакъоаста а яь, йизза а кхы ювца ца езаш а из къоастае йиш ца хилар. Колониализм харц а еш, Гвинея кхыча мехкашцарча гІулакхий министра аьлар, дехараш ду ха дІаяхай, йизза кхоачашъе еза колониальни мехкаштеи халкъаштеи шоай лоІам балара хьакъехьа Генеральни Ассамблея XV-ча сессе тІаийца резолюци. Англена доагІаш дола къамаьл ше деш, Гвинея кхыча мехкашцарча гІулакхий министра белгалдаьккхар, деколонизаце хьакъехьа дувцарах хІанз кхоачам ца хилар, Англе хІанз а ший доала кІал лоаттадеча дерригача халкъашта цо кортамукъал яланза ярг ца хилар. ВІашагІкхийттача Къамий Организацера Китайски Халкъа Республика законах йола бокъонаш юхаоттаяра хьакъехьа ше дувцаш цо белгалдир, герз дІадаккхара хьакъехьа еча переговорашка йоккхийча державашта нийсса дакъа лоацаш цу тайппара нейтральни мехкаш а Китайски Халкъа Республика а хила езаш хилар.

ВІашагІкхийттача Къамий Организацера Китайски Халкъа Республика законах йола бокъонаш юхаоттаянза ярг ца хилара хьакъехьа ше къамаьл деш цу тайппара дийцар эфиопски делегацена керте латташ а Эфиопе кхыча мехкашцарча гІулакхий министра декхараш кхоачашдеш а волча Кетем Ифрус. Колониализма проблемах ше дувцаш, Эфиопе викало аьлар, цІенъенна а массаза а колониализма доала кІалхаръяккха еза африкански континент. Алжир, Кения, Уганда, Къилбаседа Родезия, Къулбехьен Родезия, Ньясаленд, Ангола, Мозамбик, Занзибар, Къулба-Малхбузен Африка, аьлар цо, шоай мукъах йоаца еррига африкански территореш мукъаяха еза. Цо Генеральни Ассамблея тІахьийхар алжирски халкъ ший лоІаме хулийтаргдола принцип йизза кхоачашъергйола наькъаши гІулакхаши хьахьокхаш йола резолюци Алжира хьакъехьа къаьстта тІаэцара.

Эфиопски викало цу тайппара тІахьехам бир дерригача африкански мехкашка, африкански континента эшарашца а хьашташца а дувзаденна дола дешаш къестадеш хургйола африкански паччахьалкхенаш чуйоагІаш йола къаьстта организаци вІашагІйоллара. Цу тайппара организаци, аьлар цо, арахьара низ тІабоацаш, ший мукъах хила еза.

Цул тІехьагІа Ливана кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства генеральни секретара Фуад Аммуна къамаьл дир Алжира бизза лоІам балар духьа французски правительстванеи Алжирски Республика ханна йолча правительстванеи юкъе кхы гоа ца еш переговораш яра тІехьа. Цу тайппара колониализмах юхедиса гІулакхаш цІендаь дІадахара а къовсам тІа йола еррига проблемаш машар тІехь переговораш яра наькъаца къоастаяра а тІехьа къамаьл дир Ливана викало.

ПЕКИНЕ ЦІЕЙ ДЕЗДАР

ПЕКИН, 1 октябрь. (ТАСС). Тахан китайски халкъо чІоаггІа дезду Китайски Халкъа Республика 12 шу дуза ди. Халкъа Китая столице 500 эзар саг юкъе а волаш къахьегамхой демонстраци хилар.

Іуйрийна 10 сахьат даьннад. Тяньаньмына кертерча трибуна тІа бовл Китая Коммунистически партеи Китайски Халкъа Республика правительстваи кулгалхой Мао Цзэ-дун, Лю Шао-ци, Чжу Дэ, Чжоу Энь-лай, Чэнь Юнь, Линь Бяо, Дун Би-у, Дэн Сяо-пин. Царца ба къама цІей дездеш Пекине баьхка Куба президент О. Дортикос, Непала король Махендра, дуккхача доазол дехьарча делегацешта керте латтараш. ОагІонцарча трибунаш тІа ба производства дикагІа бола болхлой, Китая халкъ-мукъадаккхара арме эпсараши инаралаши, культура болхлой, доазол дехьара хьаьший.

Къамаьл дир КПК ЦК члена, города Пекина халкъа комитета председатела Пын Чжэна.

Пын Чжэна къамаьл даьчул тІехьагІа Туньаньмына майдане шин сахьата йІаьхъенна цІей дездеш халкъа Китая столица къахьегамхой демонстраци хилар. Цо къаьгга хьахьекхар китайски халкъ КПК-ана а КНР-а правительствана а гонахьа чІоаггІа кхотадалар, Китае социализм хьалъеш кхы а доккхагІа толамаш даха чІоагІо ярь из хилар.

Тяньаньмына майдане чІоагІа сакъердаш хилар китайски столица къахьегамхой, сакъердам чакхбаьлар цІей дездеш яьча хозача фейерверкаца.

Фейерверк йолча хана Тяньаньмына кертерча трибуна тІа хилар новкъостий Мао Цзэ-дун, Лю Шао-ци, Дун-Би-у, Чжоу Энь-лай, Коммунистически партеи китайски правительстван кхыбола кулгалхой.

Иштта цІей дездеш демонстрацеши халкъо сакъердаш моттигаши хилар Шанхае, Ухане, Шэньяне, Гуанчжоу, Китайски Халкъа Республика кхыча городашка а.

Камеруна Федеративни Республика хьаяр

ЛОНДОН, 2 октябрь. (ТАСС). 1 октябре Африка континенте хьахилар керда паччахьалкхе — Камеруна Федеративни Республика. Из хьахилар Камеруна Республикеи (хьалха хинна Французски Камерун) селханалца британски протекторат йолаш хинна Къулбехьен Камеруни вІашагІкхетарца.

ЛИТЕРАТУРЕИ ИСКУССТВОИ ДЕГІААХАРА КЕРТТЕРА НИКЪ БА ХАЛКЪА ВАХАРЦАРА ЦАР БУВЗАМ ЧІОАГІБАР, СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЛОАТТАМА ДУКХА А ТАЙП-ТАЙПАРА ЙОЛА ЭРГАЛОНАШ НИЙСА А ЛАКХЕРЧА ХУДОЖЕСТВЕННИ ГОВЗАЛЦА А ХЬАХЬОКХАР, ВДОХНОВЕНИ ЙОЛАШ А КЪАЬГГА А КЕРДАДАР, БОКЪОНЦА КОММУНИСТИЧЕСКИ ДАР, ДІАДОВЗИЙТАР, ОБЩЕСТВО ДЕГІАЯРА НОВКЪАРЛЕ ЕШ МЕЛ ДАР ГУЧАДАККХАР.

(КПСС Программа проекта тІара).

ЗРИТЕЛИЙ ХЬАШТАШ ДОВЗА ДЕЗА

Вай республике ши драматически театр да, болх беш. Цу шинна а театра репертуар тайп-пайпара я. Цхьабакъда, кІезига хул театраша увттаеча спектаклашка хьожаш городера бахархой, къаьстта кагирхой а болаш. ХІана хилац-хьогІ уж аьнна хатта тарлу. Нагахьа санна театра артисташа городе бахача нахаца чІоагІагІа бувзам лелаборе, вІаштІехьдаргдар искусство дукхагІа езаялийта.

Цул совгІа кхыча городашка санна дика киийчъяь театральни витрина хилац вай театрий.

Н. БАРАНОВА,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода парткабинета заведующи.

КИРГИЗСКИ ССР. Городе Фрунзе хьайийлай республике эггара йоккхагІа йола «Сон-Куль» яха кафе. Из цхьан ханна 500 сага гІулакх дергдолаш лаьрхІа я. Укх шера Киргизе хьайийла юкъарча кхачан ткъаь пхийттлагІа предприяти я из.

СУРТА ТІА: «Сон-Куль» яха керда кафе.

А. Клейменова сурт.

ТАСС фотохроника.

Театрий керда сезон хьаелларга

Кердача сезонах—керда спектаклаш

Укх шера 30 сентябре тха театро хьайийлай 1961—62 шера ший керда сезон.

Ер сезон тха коллектива вахаре, берригача советски наьха а вахаре санна къаьстта лоархІам болаш я, хІана аьлча еррига спектаклаш «КПСС XXII съезда сийна!» яхача лозунгах увттае лерхІаш йоландаь. Цу съезда дикача совгІатаца накъа бахар духьа чІоагІа къахьийгад дІаяхача бІаьсти а аьхки а тха коллективо. Вай республикерча тайп-тайпарча районашкарча, масала, Ножай-Юртовски, Советски, Веденски, Первомайски, Наьсарен, МагІалбика, Ачхой-Мартановски, иштта кхыйолча районий колхозашкеи совхозашкеи «Аьсет», «Мекхаш-Мирза», «Марнана», кхыйола спектаклаш увттаяьй тха театральни коллективо, хІаьта зрителаш чІоагІа раьза хулаш чакхйийлар уж спектаклаш. Районашкарча юрташка духхьал шин беттал совгІа йолча хана 200 гаргга спектаклаш оттаяьй артисташа.

Укх кердача сезонах оаха оттаергья А. Макаренко язъяь «Орбитера Левониха», И. Баташова «Султана никъ» яха керда спектаклаш. Из да съезда сийна оаха киийчдаь совгІат.

Цул совгІа ер шу чакхдалалехьа цІи хезача эрсий писатела Н. В. Гогола язъяь «Ревизор» яха комеди, хІанзарча ханарча темах язъяь советски драматургий пьесаш: «Тростник на ветру», «Са наьна кІайбенна корта», иштта кхыйола пьесаш киийчъергья.

Укх сезонах оаха лаьрхІад тайп-тайпарча предприятешкарча болхлошца, колхозникашца, совхозий къахьегамхошца, интеллигенцеца, деша багІача кагирхошца кхы а чІоагІагІа бувзам лелабе.

ХІанз вай мехкарча берригача наха хьалхашка латта сий дола декхар — коммунистически общество хьалъяр кхоачашдара ший творчески низи хьинари кхо ца деш къахьега лерхІ тха театра коллективо.

Х. ШАИПОВ,
Х. Нурадилова цІерахча Нохч-ГІалгІай театра директор.

Моттигерча вахарах йола пьесаш эш

Нохч-ГІалгІай театра 1960—1961 шерашкара театральни сезон йистеяьннай. Цун толамаш цул хьалхарча сезоний хиннарел тІех да ала хала да. 8 пьесах латташ яр цун репертуар. Репертуар йІаьхий яцар.

Чакхъяьннача театральни сезонах карагІдаьннарий уйла еш, белгалдаккха деза цхьа лоархІам бола хІама: моттигерча вахарах лаьца йола пьесаш дукхагІа еза зрителашта, перевод яьрел, уж лоалахарча республикай вахарах лаьца яле а. Моттигерча темах язъяь пьесаш дукхагІа еза республика къахьегамхошта, уж художественнии специфическии хьакъехьа перевод яьрел лохехьа латташ хилча а. Къаьстта толам болаш чакхйоал комически пьесаш.

Моттигерча драматурга чІоагІа хала да ше язъяь пьеса оттаергйолаш гІулакх вІаштІехьдаккха. Укх хьатІайоагІача театральни сезонах а репертуара юкъейолх перевод яь пьесаш. ХІаьта Нохч-ГІалгІай театра ший тайпара дола декхараш да. Масала, дІаяхача заман вола гІулакхашца лоаттабу къовсам. Перевод яьча пьесана могаргдий из лоаттабе? Могаргдац. Иштта мара могаргдац перевод яьча пьесашта Нохч-ГІалгІайче йолча тайп-тайпара мурдий тоабай гІулакхаш дувца а царна духьал къовсам лоаттабе а. ХІаьта уж тайпа, духхьал вай нохч-гІалгІай къаман юкъе мара доаца, дІаяхача замах юхедиса во гІулакхаш дукха да хІанз а. Уж дувцаргдац перевод яьча пьесаша.

Моттигера писателаш-драматургаш тІа а хьийха, театр дегІадоаладара дешаш царна хьалхашка хІана оттадац Нохч-ГІалгІай театро! Вай ханарча темаех лаьца пьесаш язъе драматургашта декхар тІа хІана диллац цу театро? Цу дешашта теркам тІабахийтац театра кулгалхоша.

Ма дукха дешаш оттаду вайна хьалхашка вай замо! Масала, хьаэцаргья вай нохч-гІалгІай интеллигенци. Мишта ях из? МалагІа проблемаш увтт цунна хьалхашка? Мишта дегІабоагІа деша багІа кагирхой? Деша ягІача йоІаи зІамигача сагаи юкъера гІулакхаш, даьштеи цар бераштеи юкъера гІулакхаш а цар хьашташ а. Дукха да уж тайпа дола дешаш. Цу дешай уйла йича, къаьгга гучадоал Нохч-ГІалгІай театра репертуар вай заманца хила мабоаггІара бувзам а болаш ца оттаелга.

ХІанз ший хургйола репертуар общественностаца дага а яьнна, оттайоре бакъахьа хургдар.

Х. ОШАЕВ,
писатель.

ЧІоагІбергба вахарцара бувзам

7 октябре Лермонтова цІерахча театро ший сезон дІайолаергья КПСС XXII-ча съезда хетаяьча спектаклей декадаца. 7-ча октябре денз 18-ча октябре кхаччалца йолча хана вай городерча къахьегамхошта театра сцене хьокхаргья коммунизм хьалъеш боахкача советски наха, машар тІехь лоаттабеча къовсама, хІанз а вахар чухь диса дІаяхача заман во гІулакхаш дІадахара хетаяь йола советски доазол дехьарчеи драматургий произведенеш.

Сезон хьаеллача дийнахьа оттаергья «Стряпуха маьре я» яха А. Сафронова комеди. Из да цу автора «Стряпуха» яхача дуккхача наха йовзаш йолча пьеса дІахододар. Цу тІа дувц колхозни юрта вахарах, советски кхалсагах — советски общества дикагІа волча сагах. Керттера ролаш ловзаю Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни артистка В. И. Плужниковас, артисташа М. М. Хохловкина, В. И. Левицке, В. Г. Щербакова, кхыбараш а.

Декада деношка зрителашта оттаергья А. Арбузова «Иркутски истори», «Вайна воІ» яха ши пьеса, А. Штейна язъяь советски моряхех йола «Океан» яха драматически повесть, гречески драматурга А. Парнаса «Афродита гІайре» яха трагеди.

Кердача сезонах театро боккха теркам тІабохийтаргба моттигерча темана. Масала, съезд хьаелла ди тІакхоачаш оттаергья Музаев Нурдина «Сагах теша» яха пьеса. Цу тІа дувц мехкдаьттахоех, дуккхача къамех латтача советски халкъа доттагІлах, Советий мехка ваха а болх бе а долча иразах. Из пьеса оттаелга вІаштІехьдоаккх Нохч-ГІалгІай АССР-а заслуженни артиста Н. К. Децика, Нохч-ГІалгІай АССР искусствай заслуженни деятель волча художника Э. Э. Валентинова. Спектакль оттаю театра дикагІа болча артисташа. Спектакль кийчъеш артисташ дуккхаза а заводашка, промыслашка баха хиннаб, мехкдаьттахой болхлой мишта бах хьийжаб.

Сезона хьалхарча бетта оттаергья малхбузерча драматурга Шерлдана «Тамаше Іехавара ди» яха комеди.

1961—1962 шерашка сезонах зрителашта гургья вай турпалча замах, вай советски нахах язъяь советски авторий пьесаш. Репертуара юкъе гІоргья классикаша М. Горькеи А. Н. Островскеи пьесаш.

Хьалхарча шерашка а санна, еррига сезонах театра артисташ республикай юрта боахама къахьегамхошта спектаклаш увттае ухаргба.

А. ЛОПАТУХИН,
М. Ю. Лермонтова цІерахча театра директора заместитель.

ДегІадоагІа халкъа театр

Укх гурахьа ши шу дуз Наьсарен халкъа театр вІашагІделла. ДІаяхача сезонах ши спектакль оттаяьй театра коллективо. Уж я А. Салынске «Барабанщица» яха драмеи Наьсарен районе вахаш волча Юсупов Іумарас язъяь «Іайшет» яха пьесеи.

Къаьстта безаме хет зрителашта «Іайшет» яха пьеса, хІана аьлча из пьеса цІенача гІалгІай меттаца язъяь а ловзаеш а я, тахан а тІехь вайна юкъе хулаш долча кхоачамбоацаращца къовсам лоаттабеш а я. Цхьабакъда, из пьеса кІезига увттаяьй гІалгІай бахача юрташка. Из нийсденнад пьеса оттаяь дукха ха ялале ахка тІа а дена театре дакъа лоацараш цхьабараш заочни дешара заведенешка экзаменаш дІаяла, вожаш отпусках е каникулех бахар бахьан долаш.

Сентябрь бетта денз йолаеннай тха театра 1961—1962 шера керда сезон. «Іайшет» яха пьеса дукха ха йоаццаш дІахьекхай МагІалбика районерча СоагІапчарча нахаза, из гургья кхыча юрташкарча наха а.

Кердача сезоне театра коллективо оттае лаьрхІад «Бачии цун истийи» яха кхаь даькъах латта комеди, кхоъ цхьан даькъах латта пьеса: «Фу аргдар-хьогІ даьдас Сейфутдина», «Цхьа барт болаш», «ТІеххьара дош».

ДІаяхача сезоне «Цхьан шера ткъо хьоалчагІа» яха Ю. Петухова комеди оттае вІаштІехьдаланзар театра дакъа лаца нах ца тоъарах, къаьстта кхалнах ца хиларах. Керда нах коллективе хьачу а эза из комеди а оттае лерхІ театро керда сезон чакхйоалаш.

Керда кхалнах театра балха юкъеоза вІаштІехьдаргда районера организацеш, къаьстта комсомольски организаци цу балха юстара ца латте. Халкъа театре дакъа лацар лоархІамера а сий долаш а общественни болх хилара кхалнах дІакхета а беш районерча партийни, комсомольски организацеша царна юкъе болх боре театра балхацара нах ца тоъарца ювзаенна йола халонаш дІаяргьяр.

Дукха ба районерча тайп-тайпарча организацешка бехктокхамерча балхаш тІа болаш кхалнах. Нагахьа санна уж театра балха юстара ца а латташ, хІара спектакле ца лоаце а цхьайолча спектаклашка мукъах дакъа лоацаре царга хьежжа кхыча кхалнаха а дакъа лоацаргдар, хІанз театра балхаца дакъа лоацаш болчар а дикагІа болх бе дог доагІаргдар.

А. БОКОВ,
Наьсарерча халкъа театра режиссер.

США позици корта боацаш я

АМЕРИКАНСКИ ПРОФЕССОРА Ф. НИЛА МУКІАРЛО ДУ

ВАШИНГТОН, 1 октябрь. (ТАСС). Германски а берлински а дешай хьакъехьарча ВІашагІкхийттача Штатий правительства политико сагота хьовзабаьб хІамаш нийса кхетадеш бола дуккха американцаш. Американски кепайоазув а общественни деятелаш а раьза бац из политика США хьашташ кхоачашдар духьа лелаеш а йоацаш, малхбузенгермански реваншисташа хьалхаяьккха хилар бахьан долаш лелаяра. Царна из иштта хеташ хилар хьахьокх дунен халкъашта юкъерча гІулакхий а паччахьалкхен лоаттама а профессора Фреда У. Нила 1961 шера 20 июле Клермонтски колледже йийшача а хІанз къаьсттача брошюраца кепа теха араяьккхача а лекце. (Фред У. Нил — «Титоизм ший никъ дІахьош я» яхача книжка (1958 шу) Югославеи Малхбоален Европаи хьакъехьа даьча тохкамий автор. Кастта кепа теха арабаргболаш ба «США арахьара политикеи Советски Союзи» яха цун тохкам а хІаьта иштта советско-американски гІулакхий хьакъехьара книжка а).

ХІанзара ядерни зама эттача хана, йоах профессора Нила ший лекце тІа, тІом е машар — из эггара хьалха «вахарах е валарах» дола дош да. **МоллагІча тайпара нийслойла а, йоах цо, ядерни тІом хуле, цунах американски демократе системеи частни предпринимательствои дІаялар хургда. «Из факт кхетае американски общественни лидерий хьаькъал доацилга гуш хилар, хетаргахьа, вайна эггара чІоагІагІа бола кхерам ба, хІаьта американски общественни деятелаша из вай халкъа бокъонца дІа ца йовзийтар — из цар эггара чІоагІагІа шоай декхар телхадар да».**

Дуккха кхыбараш санна, со а раьза ва, йоах профессора Нила, Советски Союза ка яла е вайна доал де эрсашта мукъа бала йиш ца хилара. Цхьабакъда, **бокъонца долаш долча хІамашка хьежача, Берлине вай вахара хьашташтен кхерамзленнеи духьала деш цхьаккха хІама а дац, эрсаша вайна деш доал а дац. «Из нийсса кхыча тайпара да яхаш дукха хабараш арадувл укх деношка Вашингтонера, хІаьта цо а ший аргІанна кІийле киийчъю хьакъалца доаца къамаьлаш кепайоазон тІа кхы а дукхагІа арадахара. Нагахьа санна уж дерригa къамаьлаш, кІиръяь тІема истери хьалхьеяр а доацаш, моллагІа кхы никъ лаьрхІа дале, из сона бовзаш бац».**

Мича кхача гІерт эрсий, бокъонца цар де яхар фуд? Цу хаттара жоп луш, профессора Нила йоах, «ВІашагІкхийтта Штаташ Берлинера арахковса безам бац эрсий». Эрсаша йоах, шоай малхбоаленгермански паччахьалкхеи Одере-Нейссе гІолла дода Польшацара доазуви лер тІа доаккхаргдолаш а чІоагІдергдолаш а долеи, хІаьта иштта Берлин геттара харцахьа йийкъа хилар лер тІа доаккхаргдолаш а чІоагІдергдолаш а долеи машара договор Германеца де безам ба шоай.

Цул тІехьагІа шоллагІа дунен тІом йистебаьнначул тІехьагІара Германски деша истори белгалдоаккх профессора Нила. Из мукІарло ца дича валац Германена биъ оагІорахьара оттабаь тІахьожам, из тІаоттабаьча юххье денз толхабаь хилара. Шаккха оагІув цхьатарра бехке ю лекце авторо. Цхьабакъда, цу гІулакха къаьстта боккха тийшаболх баьр оккупаци яьча паччахьалкхенех цаІ ше йоллашехьа а, Потсдамски соглашенена кулг ца яздаь Франци хилар белгалдир цо.

Венна воалла Джеймс Форрестол санна болча наха дукха хана денз хьалхабаьха, советски низ юхабеттаргболча тІема буфера хьисапера Германи юхаметтаоттаянза ярг ца хилара хьакъехьара никъ лаьца ягІар ВІашагІкхийтта Штаташ, йоах дІахо профессора Нила. «Американски хьалхленца из кхоачашдаьча малхбузехьарча державаша доккха гІалат дир, германски проблема чулоацам хувцарца. Цар шоай зонаш вІашагІа а теха хьайир керда, къаьстта ший лоІаме йола германски пачхьалкхе — Малхбузен Германи.

Юххьанца Берлине малхбузехьара паччахьалкхенаш хилар Германена тІехь биъ оагІорахьара тІахьожам а администраци а лоаттаянза ярг ца хиларца дувзаденна дар, Берлин столица а хургйолаш еррига зонаш вІашагІа а теха цхьа германски пачхьалкхе хьае дага а долаш. Из уйла йохайир малхбузехьарча паччахьалкхенаша малхбузенгермански пачхьалкхе вІашагІйоллар бахьан долаш».

Профессора Нила йоах, **Германи практически вІашагІтоха йиш йоацаш йисанзар советски гІулакхаш бахьан долаш, малхбузенгермански пачхьалкхенна милитаризаци яь дола американски гІулакхаш бахьан долаш йисар.** «Цу тайппара шоллагІа гІалат дир американцаша, Советски Союз меттел дуккха кхыйола пачхьалкхенаш а чІоаггІа духьал йоллашехьа а, Малхбузен Германена милитаризаци яр бахьан долаш». **Малхбузен Германена ремилитаризаци яьчул а из НАТО-на юкъеяхачул а тІехьагІа,** йоах профессора Нила, **Германи вІашагІтохара хьакъехьа къамаьл де а хьаштдац.**

Ф. Нила дІахо белгалду, экономически даькъе хІанз Малхбузен Европе эггара низ болашагІа йола пачхьалкхе а хинна дІаэтта ремилитаризованни Малхбузен Германи юхадийнъяр кхераме хилар. «Юкъара рынок» вІашагІйоллара доал хІанз цунга да. Цо доал ду американски боацача НАТО членашта юкъе, Европерча американски политикана а цу тайппара доал деча хьисапе низ тІакхахьа яьннай Малхбузен Германи».

Малхбузен Германи а, йоах Нила, дуккха кхы пачхьалкхенаш санна, ший германски хьашташ долаш я. Уж, ца ховш вІаши тарденна хила мегаш дараш дІадаьлча, американски хьашташ дац. Из-м иштта хила доагІаш а ма дий. «Цхьабакъда, башха хила доагІаш дац германски хьашташи вай воай хьашташи цаІаш да яхаш, ВІашагІкхийттача Штаташа леладу гІулакхаш».

ХІанзарча Малхбузен Германе гІулакхаш дашха а доашхаш, профессора Нила йоах: «ХІанзара Малхбузен Германи нацистски рейха тара хетац сона, хьалха хинна дуккха нацисташ хІанз цига доккхийча гІулакхаш тІа бале а, е Европана ший тІема доал оттаде безам болаш из яле а. Цхьабакъда, **со дог тийша ва, хІанз кхетадеча тайпара германски хьашташ кхета а деш, уж кхоачашдеш йола Малхбузен Германи моллагІа кхыйола къаьстта фактор санна Европера гІулакхаш машарца меттадоаладара наькъа пхорагІа латташ бола провокационни, подрывной низ хиларах.**

Цхьан гІулакха **бокъонца нацистски политико леладаь гІулакхаш кхоачашдарга вуг — ховш е ца ховш — Малхбузен Германе политико, масала — ВІашагІкхийттача Штаташтеи Советски Союзан юкъе дов хьоаде гІертарца,** цун бахьанаш тайп-тайпара дале а».

Малхбузен Германе политика провокационни чулоацам болаш хилар гуш да, йоах профессора Нила, цхьаккха бахьан а доацаш Аденауэра правительства Берлина хьакъехьа дІаехача бокъонах. Из гуш да Одере-Нейссе гІолла додаш дола доазув нийса лархІа ца тигарах. Из гуш да Германе юкъарча дешашта вола министр боннски правительствана юкъевахийтарах а ВІашагІкхийттача Штаташа хьаллаьцача Малхбузен Германе Малхбоален Германе правительство лархІа ца тигарах а.

Малхбузен германски реваншистий политика беррига кхерам кхета а беш, профессора Нила белгалду, ВІашагІкхийттача Штаташта «эггара хьалхагІа германски хьашташ а ца деш, американски хьашташ кхоачашдеш йола, Берлинеи Германеи хьакъехьара ший политика» хиланза ярг ца хилар.

«МалагІа американски хьашташ да Берлина хьакъехьа еннача советски предложене хьехадераш? Цу хаттара жоп луш хилча, — йоах профессора Нила, — **хІанз Берлине латта хьал цхьанна тайпара вІаштІехьа ца хилар а ший ханага диллача массаза хургдоацаш хилар а кхетаданза даргдац эггара хьалхагІа. Пачхьалкхен секретара Раска санна, фуннагІа даь а хьаллоаттае езаш йолча «статус-кво» керттера дакъа а лоархІаш дувца гІулакх долаш дац Берлинера хьал. Эрсий фу де дага ба а ца ховш, боарам боацаш йолча ханна лоаттае йиш йолаш яц из. Политически бакъахьа хургдац цу тайпарча хьалашка вай «чІоагІа латтаргда» яхаш, юхакерда дахар.** Харцо хургьяр, Кеннедеи кхычари санна, ВІашагІкхийттача Штаташа Берлинера хьал хувца лерхІаш ца хилча из дош Советски Союзо беш бола низ бахьан долаш эттад яхаш дийцача. **ТІема, дипломатически, правови гІулакхашка диллача корта боацаш я Берлинера вай позици».**

Германи вІашагІа а ца тохаш, Европера гІулакхаш цхьан боарам тІа лоаттаде а кхохкам кІаьдбе а йиш яц, йоах тІеххьара профессора Нила, **вайи Бонни долаш дар нийса лархІа раьза хуле — малхбоаленгермански пачхьалкхен Одер-Нейссе гІолла дода доазуви нийса лархІа раьза хуле мара. ХІанз, йоах юххера профессора Нила, геттара харцахьа лелаеш я Германе хьакъехьара американски политика.**

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре

Йоккха зал — **«Ши вахар»** (2-гІа сери).

Долалу: 8, 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

№ 1 йола зІамига зал — **«Ши вахар»** (2-гІа сери).

Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

№ 2 йола зІамига зал — **«Мексика сиглен кІал».**

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7 (дІаьхдаь сеанс).

«Сийнача цІера нах».

Долалу: 9.

№ 3 йола зІамига зал — **«Ши вахар»** (2-гІа сери).

Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 4.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре

«Ши вахар» (2-гІа сери).

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5,15, 7.10, 9.

СЕРДАЛО
4-гІа оагІ. 5 октябрь, 1961 шу.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара—2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойи отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул, Сталина, 15, **Телефоны:** зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03136

Заказ № 5415